

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні кафедри теоретичних дисциплін (протокол № 7 від 25.06.2026 р.).

Обговорено та рекомендовано до використання у освітньому процесі на засіданні Навчально-методичної ради КМАТ імені Сержа Лифаря (протокол № 6 від 24.06.2026 р.).

Укладач: Савастру Н.І., доцент кафедри теоретичних дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря.

Викладач: Савастру Н.І., доцент кафедри теоретичних дисциплін КМАТ імені Сержа Лифаря.

Педагогіка. Робоча програма освітнього компонента першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Уклад.: Савастру Н.І. – К.: КМАТ імені Сержа Лифаря, 2026 р. – 90 с.

ЗМІСТ

1. Опис освітнього компонента	4
2. Мета та завдання освітнього компонента	5
3. Програма освітнього компонента	10
4. Структура освітнього компонента	60
5. Теми семінарських занять	62
6. Теми для самостійного опрацювання	62
7. Методи та форми навчання	65
8. Форми та засоби оцінювання результатів навчання	65
9. Зразок екзаменаційного кейсу	68
10. Оцінювання результатів навчання	69
11. Методичне забезпечення	71
12. Рекомендована література	63
13. Плани семінарських занять	77
14. Методичні рекомендації щодо опанування освітнього компонента «Педагогіка», проведення семінарських занять та організації самостійної роботи здобувачів освіти	80
15. Додаток 1. Зразок психолого-педагогічної характеристики здобувача освіти	83

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Нормативна
	Спеціальність 024 Хореографія	Рік підготовки: 3-й
		Семестр
Загальна кількість годин –120	Перший (бакалаврський рівень)	V-VI-й
		Лекції
		68 год.
		Практичні, семінарські
		4 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		48 год.
		Індивідуальні завдання
	-	
	Вид контролю: екзамен, VI-й семестр	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання - 60% / 40%.

2. Мета та завдання освітнього компонента

Мета: сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про педагогіку як науку й практику, забезпечити засвоєння теоретичних основ навчання та виховання, розвинути здатність організовувати ефективну педагогічну взаємодію в закладах мистецької освіти, а також сформувати уміння застосовувати сучасні педагогічні підходи, методи й технології у професійній діяльності хореографа-педагога.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента є:

1. Ознайомити здобувачів освіти з основними категоріями, поняттями, закономірностями та принципами педагогіки як науки і сфери професійної діяльності.
2. Розкрити сутність освітнього процесу, його структурні компоненти, функції, методи, форми та засоби організації навчання у закладах мистецької освіти.
3. Сформувати розуміння сучасних педагогічних підходів, методик та технологій навчання, зокрема компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та інтерактивного.
4. Розвинути в здобувачів освіти навички педагогічної взаємодії, ефективної комунікації та створення сприятливого освітнього середовища для творчого та професійного розвитку.
5. Сприяти формуванню педагогічного мислення, здатності аналізувати педагогічні ситуації, прогнозувати результати навчально-виховного впливу та приймати обґрунтовані педагогічні рішення.
6. Озброїти майбутніх фахівців уміннями планувати, проводити та оцінювати освітні заняття, враховуючи специфіку хореографічної підготовки та особливості функціонування мистецьких закладів освіти.
7. Формувати мотивацію до саморозвитку та педагогічної рефлексії, здатність до самооцінювання власної діяльності та вдосконалення професійних умінь.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі ВО повинні:

знати:

- ✓ поняття про педагогіку, предмет педагогіки як науки, галузі педагогіки, методи науково-педагогічного дослідження, мати знання про виховання як суспільну функцію;
- ✓ предмет дидактики та її основні категорії, мету освіти і завдання навчання, закономірності й принципи навчання;

- ✓ компоненти процесу навчання, структуру процесу навчання, технологію навчання, ефективність навчання;
- ✓ мету, завдання та принципи виховання, перевиховання, самовиховання, національного виховання;
- ✓ різні підходи до виховання, соціальні інститути виховання, виховну ситуацію, закономірності виховання, методи і форми виховання у кожному соціальному інституті, норми вихованості і причини відхилення від них, моделі виховання.

вміти:

- ✓ класифікувати методи дослідження за ознаками: теоретичні та емпіричні;
- ✓ структурувати зміст навчального матеріалу за його компонентами, виділяти знання, уміння та навички, які мають засвоюватися;
- ✓ ставити мету і визначати завдання навчального заняття, вибрати методи навчання в залежності від структури та змісту навчального матеріалу;
- ✓ проводити діагностику вихованості особистості;
- ✓ добирати зміст різних форм виховання в залежності від завдань, виховного впливу за його спрямованістю.

Опанування освітнім компонентом сприяє формуванню наступних компетентностей:

загальні компетентності:

- ✓ ЗК01 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ✓ ЗК02 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні компетентності:

- ✓ СК05. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових, профільних, фахових закладах освіти.
- ✓ СК12. Здатність використовувати принципи, методи та засоби педагогіки, сучасні методики організації та реалізації освітнього процесу, аналізувати його перебіг та результати в початкових, профільних, фахових закладах освіти.

Опанування освітнім компонентом сприяє наступним **результатам навчання:**

- ✓ ПР01 Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із концепцією сталого розвитку України.
- ✓ ПР02 Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності.
- ✓ ПР11 Використовувати інноваційні технології, оптимальні засоби, методики, спрямовані на удосконалення професійної діяльності, підвищення особистісного рівня володіння фахом.
- ✓ ПР16 Аналізувати і оцінювати результати педагогічної, асистентсько-балетмейстерської, виконавської, організаційної діяльності.

**Узгодження змісту освітнього компонента «Педагогіка» з
програмними результатами навчання (ПР), загальними (ЗК) та
спеціальними компетентностями (СК)**

№ лекції	Тема лекції	ПР	ЗК та СК	Відображення в тематиці
1	Педагогіка як наука. Предмет, завдання та система педагогічних наук	ПР02, ПР16	ЗК02, СК12	Формує цілісне уявлення про педагогіку як науку та основу професійної діяльності викладача.
2	Історія розвитку педагогічної думки: від античності до сучасності	ПР02	ЗК02, СК05	Ознайомлює з етапами становлення педагогічної науки та розвитком педагогічної думки.
3	Видатні зарубіжні педагоги та їхній внесок у розвиток освіти	ПР02	ЗК02, СК05	Формує розуміння світового педагогічного досвіду та його значення для сучасної освіти.
4	Видатні українські педагоги та освітні діячі	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02, СК05	Сприяє усвідомленню національних освітніх традицій, громадянських і культурних цінностей.
5	Освіта як соціокультурний феномен. Сучасні тенденції розвитку освіти	ПР01, ПР02, ПР11	ЗК01, ЗК02, СК05	Розкриває роль освіти в розвитку суспільства та сучасні тенденції її трансформації.
6	Особистість здобувача освіти як суб'єкт освітнього процесу	ПР16	СК12	Формує розуміння особистісно орієнтованого підходу до навчання.
7	Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості	ПР16	СК12	Забезпечує врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти у професійній діяльності.
8	Психолого-педагогічне вивчення особистості здобувача освіти та складання характеристики	ПР16	СК12	Формує навички педагогічного спостереження, аналізу та складання психолого-педагогічної характеристики.

9	Здібності, обдарованість і творчий потенціал особистості	ПР16	СК12	Формує здатність виявляти та підтримувати творчий потенціал здобувачів освіти.
10	Мотивація навчальної діяльності: сутність, структура та чинники формування	ПР16	СК12	Розкриває механізми формування навчальної мотивації.
11	Формування і підтримка мотивації до навчання та творчої діяльності	ПР11, ПР16	СК12	Формує вміння використовувати сучасні педагогічні підходи до підтримки мотивації.
12	Сутність виховання. Закономірності та принципи виховання	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02, СК12	Формує розуміння виховання як складової професійної педагогічної діяльності.
13	Методи, прийоми та засоби виховання	ПР11	СК12	Ознайомлює із сучасними методами виховної роботи.
14	Колектив як чинник розвитку особистості	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02, СК12	Розкриває роль колективу у формуванні особистості та соціальних компетентностей.
15	Педагогічна майстерність вчителя	ПР11, ПР16	СК12	Формує професійні якості майбутнього вчителя хореографічних дисциплін.
16	Педагогічна етика та педагогічний такт	ПР01, ПР02, ПР16	ЗК01, ЗК02, СК12	Формує професійну етику, культуру педагогічного спілкування та відповідальність вчителя.
17	Педагогічне спілкування та стилі педагогічної взаємодії	ПР16	СК12	Формує навички професійної педагогічної взаємодії.
18	Вербальна і невербальна комунікація вчителя	ПР16	СК12	Розвиває комунікативну компетентність майбутнього вчителя.
19	Зворотний зв'язок і педагогічна підтримка здобувачів освіти	ПР16	СК12	Формує навички педагогічної підтримки та конструктивного зворотного зв'язку.
20	Педагогічний кейс як метод аналізу та розв'язання професійних ситуацій	ПР11, ПР16	СК05, СК12	Формує здатність аналізувати педагогічні ситуації та приймати професійно обгрунтовані рішення.
21	Управління навчальною групою та групова динаміка	ПР16	СК12	Формує вміння організувати освітній процес у навчальному колективі.
22	Лідерство та психологічний клімат у колективі	ПР16	СК12	Розкриває принципи створення позитивного психологічного клімату.
23	Педагогічний конфлікт: сутність, причини та види	ПР16	СК12	Формує знання про природу педагогічних конфліктів та причини їх виникнення.
24	Профілактика та розв'язання педагогічних конфліктів	ПР16	СК12	Формує навички конструктивного вирішення педагогічних конфліктів.

25	Психолого-педагогічна підтримка особистості. Тривожність і стрес	ПР16	СК12	Формує вміння здійснювати педагогічну підтримку здобувачів освіти.
26	Емоційне вигорання здобувачів освіти та педагогів	ПР16	СК12	Ознайомлює із засобами профілактики професійного та емоційного вигорання.
27	Педагогіка партнерства: викладач – здобувач освіти	ПР01, ПР16	ЗК01, СК12	Формує готовність до партнерської взаємодії в освітньому процесі.
28	Педагогіка партнерства: взаємодія з батьками та стейкхолдерами	ПР01, ПР16	ЗК01, СК05, СК12	Формує навички ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу.
29	Інклюзивна освіта та освітня доступність	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02, СК12	Формує цінності рівності, доступності та поваги до особистості.
30	Особистісно орієнтований і диференційований підходи	ПР16	СК12	Формує здатність добирати педагогічні методи відповідно до індивідуальних потреб здобувачів освіти.
31	Педагогічна діагностика та оцінювання результатів навчання	ПР16	СК12	Формує вміння здійснювати педагогічну діагностику та оцінювання результатів навчання.
32	Формувальне оцінювання і конструктивний зворотний зв'язок	ПР11, ПР16	СК12	Формує навички використання сучасних технологій формувального оцінювання.
33	Академічна доброчесність у діяльності педагога та здобувача освіти	ПР01, ПР02	ЗК01, ЗК02, СК12	Формує культуру академічної доброчесності та професійної відповідальності.
34	Сучасні тенденції цифрової трансформації та інноваційних педагогічних практик	ПР11	СК05, СК12	Формує готовність використовувати цифрові технології та інноваційні педагогічні практики у професійній діяльності.

Пояснення: зміст освітнього компонента «Педагогіка» узгоджено із загальними та спеціальними компетентностями, а також програмними результатами навчання освітньо-професійної програми. Вивчення освітнього компонента забезпечує формування здатності застосовувати принципи, методи й сучасні технології педагогічної діяльності, аналізувати освітній процес, приймати професійно обґрунтовані педагогічні рішення та ефективно організовувати взаємодію між учасниками освітнього процесу.

Особлива увага приділяється розвитку педагогічного мислення, використанню міждисциплінарних зв'язків, формуванню культури академічної доброчесності, педагогічної етики, педагогіки партнерства та впровадженню сучасних цифрових технологій і кейс-методу. Практико орієнтований характер освітнього компонента забезпечує підготовку майбутніх викладачів хореографічних дисциплін до педагогічної практики та професійної діяльності у закладах мистецької освіти, сприяючи досягненню програмних результатів

навчання та формуванню професійних компетентностей, визначених освітньо-професійною програмою.

3. Програма освітнього компонента.

Освітній блок 1. Основи педагогіки та особистість здобувача освіти

Лекція 1. Педагогіка як наука. Предмет, завдання та система педагогічних наук

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про педагогіку як науку, розкрити її предмет, об'єкт, функції, основні категорії та систему педагогічних наук, показати значення педагогічних знань у професійній діяльності майбутнього викладача хореографічних дисциплін.

Ключові поняття

Педагогіка, освіта, навчання, виховання, розвиток, формування особистості, освітній процес, педагогічна діяльність, педагогічна система, педагогічна взаємодія, система педагогічних наук.

Основний зміст

1. Педагогіка як наука

Педагогіка є однією з фундаментальних наук про людину. Вона досліджує закономірності навчання, виховання, розвитку та формування особистості впродовж усього життя. Назва науки походить від грецьких слів *pais* (дитина) та *ago* (вести), що буквально означає «той, хто веде дитину». Проте сучасне розуміння педагогіки значно ширше. Вона охоплює освіту людини незалежно від її віку, професійної діяльності чи соціального статусу.

У сучасному суспільстві педагогіка виконує важливу соціальну функцію, оскільки забезпечує передачу культурних, моральних, професійних і громадянських цінностей від покоління до покоління. Саме завдяки педагогіці суспільство зберігає власну культурну спадщину, забезпечує професійну підготовку фахівців та створює умови для розвитку особистості.

Для майбутнього викладача хореографічних дисциплін педагогіка є не лише теоретичною основою професії, а й практичним інструментом організації освітнього процесу. Викладач працює не лише над формуванням виконавських умінь, а й розвиває творчість, дисципліну, відповідальність, комунікативну культуру, мотивацію до навчання та професійного самовдосконалення.

2. Об'єкт, предмет і завдання педагогіки

Об'єктом педагогіки є освітній процес як соціальне явище, що охоплює навчання, виховання, розвиток і формування особистості.

Предмет педагогіки становлять закономірності, принципи, зміст, методи, форми та технології організації освітнього процесу, а також педагогічна взаємодія між його учасниками.

Основними завданнями педагогіки є:

- дослідження закономірностей навчання і виховання;

- визначення принципів організації освітнього процесу;
- розроблення ефективних методів, форм і технологій навчання;
- формування професійної компетентності педагога;
- забезпечення гармонійного розвитку особистості;
- упровадження інноваційних педагогічних технологій.

Особливого значення ці завдання набувають у мистецькій освіті, де педагог має одночасно виступати наставником, організатором творчої діяльності, вихователем і партнером здобувача освіти.

3. Основні категорії педагогіки

До основних категорій педагогіки належать:

Освіта — цілеспрямований процес і результат засвоєння людиною знань, умінь, навичок, цінностей і компетентностей.

Навчання — організована взаємодія викладача та здобувача освіти, спрямована на досягнення визначених результатів навчання.

Виховання — процес формування моральних, громадянських, естетичних, професійних та інших якостей особистості.

Розвиток — кількісні та якісні зміни психічних, фізичних, інтелектуальних і творчих можливостей людини.

Формування особистості — процес становлення людини під впливом освіти, виховання, соціального середовища та власної активності.

Саме ці категорії становлять основу сучасної педагогічної науки та визначають зміст професійної діяльності викладача.

4. Система педагогічних наук

Сучасна педагогіка є складною системою взаємопов'язаних наукових галузей.

До неї належать:

- загальна педагогіка;
- вікова педагогіка;
- професійна педагогіка;
- соціальна педагогіка;
- спеціальна педагогіка;
- педагогіка вищої школи;
- мистецька педагогіка;
- порівняльна педагогіка;
- історія педагогіки.

Особливе місце у підготовці майбутніх хореографів займає педагогіка вищої школи, яка досліджує закономірності організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, та мистецька педагогіка, що враховує специфіку розвитку творчої особистості.

5. Педагогіка у професійній діяльності викладача хореографічних дисциплін

Сучасний викладач хореографії повинен володіти не лише високим рівнем професійної майстерності, а й педагогічною компетентністю. Він організовує

освітній процес, мотивує здобувачів освіти до творчої діяльності, створює безпечне та сприятливе освітнє середовище, підтримує партнерську взаємодію з учнями, батьками та колегами.

Педагогічні знання допомагають викладачеві:

- враховувати вікові та індивідуальні особливості здобувачів освіти;
- добирати ефективні методи навчання;
- підтримувати позитивний психологічний клімат у колективі;
- запобігати конфліктам;
- здійснювати педагогічну підтримку;
- застосовувати сучасні цифрові технології в освітньому процесі;
- аналізувати педагогічні ситуації та приймати професійно обґрунтовані рішення.

Отже, педагогіка є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього викладача хореографічних дисциплін, оскільки забезпечує формування педагогічного мислення, професійної культури та готовності до ефективної педагогічної діяльності.

Педагогічна ситуація для обговорення

Молодий викладач хореографічних дисциплін розпочав роботу в мистецькій школі. Він досконало володіє технікою танцю, має значний сценічний досвід, однак уже після перших занять зіткнувся з труднощами. Частина учнів швидко втратила інтерес до занять, під час пояснення нового матеріалу вони відволікалися, не всі виконували завдання, а деякі почали пропускати репетиції. Після заняття викладач сказав колегам:

«Я чудово знаю свій предмет. Не розумію, навіщо мені вивчати педагогіку. Достатньо добре танцювати — і цього має вистачити для роботи викладачем».

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію та висловіть власну професійну позицію.

Під час відповіді зверніть увагу на такі аспекти:

- Яку педагогічну проблему Ви бачите у цій ситуації?
- Чому високий рівень професійної майстерності ще не гарантує успішної педагогічної діяльності?
- Які педагогічні знання необхідні викладачу хореографічних дисциплін для ефективної роботи?

Питання для самоперевірки

1. Що є об'єктом і предметом педагогіки як науки?
2. Які основні категорії педагогіки та як вони взаємопов'язані?
3. Яке значення має педагогіка для професійної діяльності викладача хореографічних дисциплін?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте діяльність викладача хореографічних дисциплін та наведіть приклад педагогічних ситуацій, у яких необхідне використання педагогічних

знань. Обґрунтуйте, які саме педагогічні поняття або принципи допомагають їх розв'язати.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навч. посіб.** Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник.** Київ : Ліра-К, 2025.
3. Пащенко М. І. **Педагогіка : навчальний посібник.** Київ : Центр навчальної літератури, 2019.
4. Савастру Н. І., Шевченко Г. В., Безугла Я. І. **Роль педагога у формуванні ключових компетенцій учнів: аналіз педагогічної практики та теоретичні моделі** // *Modern problems of science, education and society*. Київ, 2023.

Лекція 2. Історія розвитку педагогічної думки: від античності до сучасності

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про основні етапи розвитку педагогічної думки, розкрити еволюцію педагогічних ідей від античності до сучасності, показати їхній вплив на становлення сучасної освіти та професійну діяльність викладача хореографічних дисциплін.

Ключові поняття

Педагогічна думка, історія педагогіки, освіта, виховання, гуманізм, особистісно орієнтоване навчання, компетентнісний підхід, педагогічна спадщина.

Основний зміст

1. Історія педагогіки як складова педагогічної науки

Історія педагогіки вивчає виникнення, розвиток і зміну педагогічних ідей, теорій, концепцій та освітніх систем у різні історичні періоди. Вона дає змогу зрозуміти, як змінювалися уявлення про мету освіти, роль педагога, методи навчання та виховання.

Педагогічні ідеї не виникають ізольовано. Вони формуються під впливом суспільних, культурних, економічних і політичних змін. Саме тому історія педагогіки є важливим підґрунтям для розуміння сучасних освітніх процесів.

Для майбутнього викладача хореографічних дисциплін знання історії педагогіки допомагає усвідомити витоки сучасних педагогічних підходів, критично оцінювати освітні новації та використовувати найбільш ефективні педагогічні ідеї у власній професійній діяльності.

2. Основні етапи розвитку педагогічної думки

Античність

В античному світі освіта була спрямована на гармонійний розвиток людини. Давньогрецькі мислителі розглядали виховання як засіб формування моральної, фізично розвиненої та освіченої особистості.

Провідними рисами античної педагогіки були:

- поєднання фізичного, морального та інтелектуального розвитку;
- значення особистого прикладу наставника;
- розвиток критичного мислення через діалог;
- виховання громадянської відповідальності.

Саме в цей період зародилися багато педагогічних принципів, які використовуються й сьогодні.

Середньовіччя

Освіта набуває переважно релігійного характеру. Основна увага приділяється духовному вихованню, дисципліні та засвоєнню канонічних знань.

Водночас саме в цей період виникають університети, які стають осередками розвитку науки та професійної освіти.

Відродження

Епоха Відродження змінює ставлення до людини. Гуманізм стає провідною ідеєю освіти.

Педагогіка цього періоду проголошує:

- повагу до особистості;
- розвиток природних здібностей;
- поєднання освіти і культури;
- формування всебічно розвиненої людини.

Новий час

У цей період формується наукове розуміння педагогіки. З'являються перші педагогічні системи, визначаються принципи навчання, послідовності, доступності, наочності та системності.

Освіта поступово стає масовою та більш доступною.

Сучасний етап

Сучасна педагогіка орієнтується на розвиток компетентностей, особистісно орієнтоване навчання, партнерську взаємодію, академічну доброчесність, цифрові технології та безперервну освіту.

Викладач сьогодні виступає не лише джерелом знань, а й фасилітатором, наставником, консультантом і організатором освітнього процесу.

3. Значення історико-педагогічної спадщини для сучасної освіти

Попри швидкий розвиток освітніх технологій, багато педагогічних ідей залишаються актуальними.

Сучасна педагогіка успадкувала:

- гуманістичне ставлення до особистості;
- повагу до індивідуальності здобувача освіти;
- єдність навчання і виховання;
- значення активної діяльності здобувача освіти;
- необхідність безперервного професійного розвитку педагога.

Для викладача хореографічних дисциплін історико-педагогічна спадщина має особливе значення, оскільки мистецька освіта поєднує традиції, творчість, інновації та індивідуальний підхід до розвитку особистості.

Висновки

Історія педагогічної думки демонструє безперервний розвиток освіти відповідно до потреб суспільства. Незважаючи на зміну історичних епох, головною цінністю педагогіки залишається особистість здобувача освіти. Сучасний викладач має творчо використовувати педагогічну спадщину, поєднуючи її із сучасними освітніми технологіями та компетентнісним підходом.

Питання для самоперевірки

1. Які основні етапи розвитку педагогічної думки можна виокремити?
2. Які педагогічні ідеї античності та гуманізму залишаються актуальними сьогодні?
3. У чому полягає значення історії педагогіки для професійної діяльності сучасного викладача?

Завдання для самостійної роботи

Доберіть **три педагогічні ідеї**, що виникли в різні історичні періоди (античність, Відродження, сучасність), та поясніть, як вони можуть бути використані у роботі викладача хореографічних дисциплін.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Під час обговорення сучасних методів навчання один зі студентів сказав:

«Навіщо нам вивчати історію педагогіки? У сучасній освіті все змінилося: е цифрові технології, штучний інтелект, інтерактивні платформи. Ідеї, яким сотні років, уже не можуть бути корисними сучасному викладачу».

Завдання

Проаналізуйте ситуацію та висловіть власну професійну позицію.

У відповіді зверніть увагу на такі питання:

- Чи можна повністю відмовитися від педагогічної спадщини минулого?
- Які педагогічні ідеї залишаються актуальними незалежно від розвитку технологій?
- Чому сучасний викладач має знати історію розвитку педагогічної думки?

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи: практикум : навч. посіб.** Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник.** Київ : Ліра-К, 2025.
3. Назаренко О. М. **Педагогіка : навчальний посібник.** Одеса : Фенікс, 2022.

4. Кочарян А. Б., Рудь А. В., Савастру Н. І. **Порівняльний аналіз вищої освіти в країнах ЄС: вивчення різноманітності навчальних програм та методологій** // *Вісник науки та освіти*. 2024. № 2(20). С. 849–866.

Лекція 3. Видатні зарубіжні педагоги та їхній внесок у розвиток освіти

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про внесок видатних зарубіжних педагогів у розвиток педагогічної науки, розкрити основні педагогічні концепції та показати їх значення для сучасної мистецької освіти й професійної діяльності викладача хореографічних дисциплін.

Ключові поняття

Педагогічна концепція, гуманізм, природовідповідність, наочність, активне навчання, особистісно орієнтоване навчання, компетентнісний підхід, педагогічна спадщина.

Основний зміст

1. Роль видатних педагогів у розвитку світової педагогічної науки

Історія педагогіки нерозривно пов'язана з діяльністю видатних учених, мислителів і практиків, які сформували основи сучасної освіти. Їхні ідеї визначили розвиток педагогічної науки, змінили підходи до навчання й виховання та вплинули на формування сучасної освітньої політики багатьох країн світу.

Попри різні історичні епохи, більшість педагогів об'єднувало прагнення створити таку систему освіти, у центрі якої перебуває особистість здобувача освіти.

2. Основні педагогічні концепції зарубіжних педагогів

Ян Амос Коменський

Засновник наукової педагогіки та автор класно-урочної системи навчання.

Основні педагогічні ідеї:

- природовідповідність навчання;
- систематичність і послідовність;
- доступність освіти;
- принцип наочності;
- навчання протягом життя.

Багато положень педагогічної системи Коменського використовуються й сьогодні, зокрема логічна побудова навчального процесу та поетапне формування знань.

Джон Локк

Основну увагу приділяв розвитку особистості та вихованню через життєвий досвід.

Ключові ідеї:

- виховання характеру;
- значення індивідуального підходу;

- розвиток самостійності;
- поєднання фізичного, морального й інтелектуального розвитку.

Жан-Жак Руссо

Руссо запропонував концепцію природного виховання.

Основні положення:

- повага до особистості дитини;
- розвиток природних здібностей;
- навчання через діяльність;
- мінімізація примусу.

Його ідеї стали підґрунтям особистісно орієнтованої освіти.

Йоганн Генріх Песталоцці

Основною метою освіти вважав гармонійний розвиток людини.

Він підкреслював необхідність одночасного розвитку:

- інтелекту;
- моральності;
- практичних умінь.

Особливого значення надавав доброзичливим взаєминам між учителем і здобувачем освіти.

Фрідріх Дістервег

Основоположник педагогіки активного навчання.

Його принципи:

- активність здобувача освіти;
- самостійність;
- розвиток критичного мислення;
- постійне професійне вдосконалення педагога.

Марія Монтесорі

Створила педагогічну систему, засновану на розвитку самостійності дитини.

Основні принципи:

- свобода вибору;
- підготовлене освітнє середовище;
- індивідуальний темп розвитку;
- педагог як наставник.

Джон Дьюї

Один із засновників прагматичної педагогіки.

Основні положення:

- навчання через діяльність;
- розв'язання практичних проблем;
- співпраця між викладачем і здобувачем освіти;
- розвиток критичного мислення.

Його ідеї сьогодні реалізуються через проектне навчання, кейс-метод та інтерактивні технології.

3. Значення педагогічної спадщини для сучасної мистецької освіти

Попри швидкий розвиток освіти, більшість педагогічних ідей класиків залишаються актуальними.

У підготовці викладача хореографічних дисциплін особливого значення набувають:

- гуманістичний підхід;
- розвиток творчого потенціалу особистості;
- навчання через діяльність;
- індивідуалізація навчання;
- педагогіка партнерства;
- підтримка мотивації здобувачів освіти.

Саме на цих ідеях ґрунтуються сучасні компетентісно орієнтовані освітні технології.

Висновки

Педагогічна спадщина видатних зарубіжних педагогів стала фундаментом сучасної педагогічної науки. Їхні концепції не втратили актуальності й сьогодні успішно реалізуються в сучасній освіті через компетентісний, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи. Для викладача хореографічних дисциплін знання цих ідей є важливою складовою професійної педагогічної культури.

Питання для самоперевірки

1. Які педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського зберегли актуальність у сучасній освіті?
2. У чому полягають особливості педагогічних концепцій Марії Монтесорі та Джона Дьюї?
3. Які педагогічні ідеї зарубіжних педагогів можуть бути використані у підготовці майбутніх хореографів?

Завдання для самостійної роботи

Оберіть одного із зарубіжних педагогів, розглянутих на лекції, та визначте **три педагогічні ідеї**, які можуть бути ефективно використані під час навчання хореографії. Обґрунтуйте свій вибір.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Молодий викладач хореографічних дисциплін працює з групою дітей різного рівня підготовки. Він використовує однакові вправи, однаковий темп роботи та однакові вимоги до всіх учнів. Через декілька тижнів він помічає, що сильні учні втрачають інтерес до занять, а слабші починають відставати й уникають виконання складних завдань.

Під час методичного семінару його колега зауважує:

«Потрібно враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Це одна з основних вимог сучасної педагогіки».

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Поясніть:

- які педагогічні ідеї зарубіжних педагогів могли б допомогти викладачеві;
- які принципи навчання були порушені;
- які педагогічні рішення Ви запропонували б для покращення організації освітнього процесу.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навч. посіб.** Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник.** Київ : Ліра-К, 2025.
3. Княжева І. П. **Педагогіка : навчальний посібник.** Одеса : Університет Ушинського, 2023.
4. **Myroshnychenko V., Savastru N., Strelak N. *Using interactive teaching methods to stimulate student engagement in higher education in Ukraine.*** Futurity Research Publishing, 2023.

Лекція 4. Видатні українські педагоги та освітні діячі

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти уявлення про розвиток української педагогічної думки, розкрити внесок видатних українських педагогів у становлення національної системи освіти, показати актуальність їхніх педагогічних ідей для сучасної мистецької освіти та професійної діяльності викладача хореографічних дисциплін.

Ключові поняття

Українська педагогіка, національна освіта, гуманістична педагогіка, педагогічна майстерність, педагогічна культура, особистісно орієнтоване навчання, педагогіка партнерства.

Основний зміст

1. Українська педагогічна традиція: становлення та розвиток

Українська педагогіка має багатовікову історію та формувалася під впливом культурних, духовних і суспільних процесів. Її основними цінностями є повага до особистості, національна культура, моральне виховання, розвиток творчості та відповідальності людини.

Сучасна українська освіта значною мірою спирається на педагогічні ідеї вітчизняних учених, багато з яких випередили свій час і залишаються актуальними сьогодні.

2. Видатні українські педагоги та їхні педагогічні ідеї
Григорій Сковорода

Основною ідеєю Сковороди була концепція «сродної праці», відповідно до якої кожна людина повинна реалізувати власні природні здібності.

Його педагогічні погляди ґрунтувалися на:

- самопізнанні;
- розвитку природних нахилів;
- моральному самовдосконаленні;
- свободі особистості.

Костянтин Ушинський

Ушинський одним із перших обґрунтував необхідність наукового підходу до навчання.

Основні ідеї:

- народність освіти;
- навчання рідною мовою;
- єдність навчання і виховання;
- урахування психологічних особливостей дитини;
- роль особистості педагога.

Софія Русова

Русова обстоювала принципи демократичної освіти.

Вона наголошувала на:

- свободі розвитку особистості;
- національному вихованні;
- творчому розвитку дітей;
- партнерських взаєминах між педагогом і здобувачем освіти.

Антон Макаренко

Макаренко розробив теорію виховання в колективі.

Його педагогічні ідеї:

- виховання відповідальності;
- значення колективної діяльності;
- дисципліна як умова розвитку особистості;
- поєднання вимогливості й поваги.

Сучасна педагогіка критично переосмислює окремі положення його концепції, адаптуючи їх до принципів гуманістичної освіти.

Василь Сухомлинський

Педагогічна система Сухомлинського побудована на гуманістичних цінностях.

Основні положення:

- дитина — найвища цінність освіти;
- навчання через розвиток мислення;
- виховання добром;
- індивідуальний підхід;

- педагогіка довіри.

Його педагогічні ідеї широко використовуються в сучасній освіті.

Іван Зязюн

Основні наукові здобутки Зязюна пов'язані з розвитком педагогічної майстерності.

Він визначав педагогічну майстерність як інтегровану професійну якість викладача, що поєднує:

- професійну компетентність;
- педагогічну техніку;
- культуру спілкування;
- педагогічну етику;
- творчість.

Його ідеї мають особливе значення для підготовки викладачів мистецьких дисциплін.

3. Значення української педагогічної спадщини для сучасної мистецької освіти
Сучасний викладач хореографічних дисциплін використовує багато педагогічних підходів, які були сформульовані українськими педагогами:

- гуманістичне ставлення до здобувача освіти;
- розвиток творчого потенціалу;
- педагогіка партнерства;
- індивідуальний підхід;
- педагогічна майстерність;
- національно-культурне виховання;
- розвиток професійної та громадянської відповідальності.

Українська педагогічна спадщина є важливою складовою професійної підготовки майбутнього педагога.

Висновки

Українські педагоги зробили вагомий внесок у розвиток світової педагогічної науки. Їхні ідеї щодо гуманізації освіти, розвитку особистості, педагогічної майстерності, творчості та партнерської взаємодії залишаються актуальними й сьогодні. Для викладача хореографічних дисциплін вони є методологічною основою професійної діяльності та джерелом сучасних педагогічних підходів.

Питання для самоперевірки

1. Які педагогічні ідеї українських педагогів мають найбільше значення для сучасної освіти?
2. У чому полягає актуальність педагогічної спадщини Василя Сухомлинського та Івана Зязюна?
3. Як ідеї українських педагогів можуть бути використані у професійній діяльності викладача хореографічних дисциплін?

Завдання для самостійної роботи

Оберіть одного з українських педагогів, розглянутих на лекції, та визначте **три його педагогічні ідеї**, які можуть бути використані під час навчання хореографії. Поясніть, чому саме вони є актуальними.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Під час педагогічної практики студент проводить репетицію з молодшими здобувачами освіти. Один із вихованців систематично допускає помилки у виконанні комбінації. Після кількох невдалих спроб викладач робить йому різке зауваження при всій групі. Дитина замовкає, відмовляється виконувати вправу та більше не бере активної участі в занятті.

Після репетиції методист запитує:

«Які педагогічні ідеї українських педагогів могли б допомогти вирішити цю ситуацію?»

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

У відповіді визначте:

- які педагогічні принципи були порушені;
- педагогічні ідеї якого українського педагога є найбільш доречними;
- які професійні дії мав би здійснити викладач для підтримки здобувача освіти.

Рекомендована література

1. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
2. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навч. посіб.** Київ : Центр учбової літератури, 2025.
3. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. **Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник**. Київ : Ліра-К, 2024.
4. Наталія Савастру, Ганна Шевченко, Яна Безугла. **Роль педагога у формуванні ключових компетенцій учнів: аналіз педагогічної практики та теоретичні моделі // Modern problems of science, education and society**. Київ, 2023.

Лекція 5. Освіта як соціокультурний феномен. Сучасні тенденції розвитку освіти

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти розуміння освіти як соціокультурного феномена, розкрити її роль у розвитку особистості та суспільства, ознайомити із сучасними тенденціями розвитку освіти, принципами державної освітньої політики України та особливостями трансформації мистецької освіти в умовах цифровізації й компетентнісного підходу.

Ключові поняття

Освіта, освітній процес, соціокультурний феномен, компетентнісний підхід, людиноцентризм, академічна свобода, інклюзивна освіта, освіта впродовж життя, цифровізація освіти, інновації.

Основний зміст

1. Освіта як соціокультурний феномен

Освіта є одним із найважливіших соціальних інститутів, що забезпечує розвиток суспільства, передачу культурної спадщини, формування громадянських цінностей і професійну підготовку людини. Вона виконує не лише освітню, а й культурну, виховну, соціальну та інтеграційну функції.

Як соціокультурний феномен освіта відображає рівень розвитку держави, її духовний потенціал, систему цінностей та суспільні пріоритети. Через освіту суспільство зберігає історичну пам'ять, формує національну ідентичність, розвиває науку, мистецтво та культуру.

Для мистецької освіти ця роль є особливо важливою, адже вона забезпечує не лише професійну підготовку майбутніх митців, а й формування їхньої культурної, естетичної та громадянської компетентності.

2. Функції освіти у сучасному суспільстві

Освіта виконує низку взаємопов'язаних функцій:

- **освітню** — забезпечує формування знань, умінь, навичок і компетентностей;
- **виховну** — сприяє розвитку моральних, громадянських і культурних цінностей;
- **розвивальну** — забезпечує інтелектуальний, творчий і професійний розвиток особистості;
- **соціалізуючу** — допомагає інтегруватися у суспільство;
- **культуротворчу** — забезпечує збереження та розвиток національної й світової культурної спадщини;
- **інноваційну** — сприяє розвитку науки, технологій та творчості.

Саме через реалізацію цих функцій освіта стає важливим чинником сталого розвитку суспільства.

3. Сучасні тенденції розвитку освіти

Освітній простір ХХІ століття характеризується глибокими трансформаціями.

Основними тенденціями є:

Компетентнісний підхід

Освіта орієнтується не лише на передачу знань, а й на формування компетентностей, необхідних для професійної діяльності та життя.

Людиноцентризм

У центрі освітнього процесу перебуває особистість здобувача освіти, його потреби, інтереси, здібності та можливості.

Освіта впродовж життя

Професійний розвиток педагога не завершується отриманням диплома. Постійне навчання стає необхідною умовою професійної діяльності.

Цифрова трансформація освіти

Активно використовуються цифрові платформи, інтерактивні технології, онлайн-курси, штучний інтелект, віртуальна та доповнена реальність.

Цифрові технології відкривають нові можливості для мистецької освіти, створюючи сучасне освітнє середовище.

Інклюзивність та доступність

Сучасна освіта забезпечує рівні можливості для всіх здобувачів освіти незалежно від їхніх індивідуальних особливостей.

Академічна доброчесність

Дотримання принципів чесності, відповідальності, довіри та поваги стає невід'ємною складовою професійної культури педагога.

4. Сучасний викладач як суб'єкт освітніх змін

Викладач сучасного закладу освіти виконує значно ширші функції, ніж лише передача знань.

Він виступає:

- наставником;
- фасилітатором;
- організатором освітнього процесу;
- модератором професійної взаємодії;
- консультантом;
- партнером здобувача освіти.

Особливої актуальності набувають цифрова компетентність, педагогічна майстерність, здатність використовувати сучасні освітні технології та створювати безпечне й мотивувальне освітнє середовище.

5. Трансформація мистецької освіти

Мистецька освіта також активно реагує на сучасні виклики.

Для неї характерні:

- інтеграція мистецтв;
- міждисциплінарний підхід;
- використання цифрових технологій;
- міжнародна академічна мобільність;
- співпраця зі стейкхолдерами;
- формування творчих компетентностей;
- поєднання традиційних і сучасних методик навчання.

Підготовка майбутнього викладача хореографічних дисциплін передбачає здатність працювати в умовах постійних змін, використовувати сучасні педагогічні технології та забезпечувати якість мистецької освіти.

Висновки

Освіта є важливим соціокультурним феноменом, що забезпечує розвиток особистості, культури та суспільства. Сучасна система освіти орієнтується на компетентнісний підхід, людиноцентризм, цифрову трансформацію, академічну доброчесність та безперервний професійний розвиток. Для викладача хореографічних дисциплін це означає необхідність постійного вдосконалення професійної майстерності, використання сучасних освітніх технологій і створення умов для розвитку творчої особистості здобувача освіти.

Питання для самоперевірки

1. Чому освіту розглядають як соціокультурний феномен?
2. Які сучасні тенденції найбільше впливають на розвиток освіти?
3. Які компетентності є необхідними сучасному викладачу хореографічних дисциплін?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте одну із сучасних тенденцій розвитку освіти (компетентнісний підхід, цифровізація, інклюзивна освіта, освіта впродовж життя або академічна доброчесність) та поясніть, як вона впливає на підготовку майбутнього викладача хореографічних дисциплін.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

У мистецькому коледжі викладач хореографічних дисциплін понад двадцять років працює за одними й тими самими методиками. Він відмовляється використовувати електронні освітні платформи, інтерактивні сервіси та цифрові навчальні матеріали, пояснюючи це так:

«Головне — навчити танцювати. Комп'ютер і сучасні технології лише відволікають від справжнього мистецтва».

Водночас адміністрація закладу освіти впроваджує цифрові інструменти навчання, електронні журнали, онлайн-курси та змішані форми організації освітнього процесу.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

У відповіді визначте:

- які сучасні тенденції розвитку освіти відображені в ситуації;
- чи є позиція викладача педагогічно обґрунтованою;
- які переваги й можливі ризики використання цифрових технологій у мистецькій освіті;
- які професійні компетентності необхідні сучасному викладачу хореографічних дисциплін для успішної роботи в умовах цифрової трансформації освіти.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. **Perminova L., Vasylyuk-Zaitseva S., Shapka I., Savastru N. *The Role of Artificial Intelligence in Improving the Quality of Education and Research. Futurity Education***. 2023. № 3(4). С. 46–59.
4. **Семенюк Р., Головня Ю., Гуда О., Савастру Н. І. *Innovative Methodologies and Approaches to Teaching with Artificial Intelligence in Ukrainian Higher Education. Futurity Education***. 2024. № 4(1). С. 24–52.

Лекція 6. Особистість здобувача освіти як суб'єкт освітнього процесу

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти розуміння особистості як центральної цінності сучасного освітнього процесу, розкрити особливості особистісно орієнтованої взаємодії, роль викладача у розвитку особистості здобувача освіти та значення суб'єкт-суб'єктних відносин у професійній діяльності викладача хореографічних дисциплін.

Ключові поняття

Особистість, здобувач освіти, суб'єкт освітнього процесу, особистісно орієнтоване навчання, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, індивідуальність, педагогічна підтримка, освітнє середовище, педагогіка партнерства.

Основний зміст

1. Особистість як центральна цінність сучасної освіти

Одним із головних принципів сучасної освіти є визнання особистості здобувача освіти найвищою цінністю освітнього процесу. Якщо традиційна педагогіка зосереджувалася переважно на передачі знань, то сучасна освіта орієнтується на всебічний розвиток особистості, її здібностей, творчого потенціалу, самостійності та відповідальності.

Здобувач освіти розглядається не як пасивний виконавець вимог викладача, а як активний учасник освітнього процесу, який має власний досвід, потреби, інтереси, здібності та право на індивідуальну освітню траєкторію.

Для викладача хореографічних дисциплін це означає необхідність бачити за технікою виконання танцю особистість кожного здобувача освіти, сприяти його творчому самовираженню та професійному становленню.

2. Здобувач освіти як суб'єкт освітнього процесу

Поняття «**суб'єкт освітнього процесу**» означає, що здобувач освіти є активним учасником навчання, який не лише сприймає інформацію, а й бере участь у плануванні власної діяльності, оцінює результати своєї роботи, висловлює власну думку, приймає рішення та несе відповідальність за результати навчання. Суб'єктність проявляється через:

- навчальну мотивацію;

- пізнавальну активність;
- самостійність;
- відповідальність;
- здатність до самооцінювання;
- рефлексію;
- готовність до співпраці.

Завдання викладача — створити умови, за яких здобувач освіти буде не об'єктом педагогічного впливу, а повноправним учасником освітнього процесу.

3. Особистісно орієнтований підхід у навчанні

Особистісно орієнтоване навчання передбачає врахування індивідуальних особливостей кожного здобувача освіти, його здібностей, потреб, темпу навчання та життєвого досвіду.

Основними принципами такого підходу є:

- повага до особистості;
- довіра;
- педагогічна підтримка;
- створення ситуації успіху;
- розвиток самостійності;
- стимулювання творчості;
- партнерська взаємодія.

Особистісно орієнтований підхід особливо важливий у мистецькій освіті, де кожен здобувач освіти має власний творчий потенціал, фізичні можливості та індивідуальний стиль виконання.

4. Роль викладача у розвитку особистості

Сучасний викладач не лише організовує навчальний процес, а й створює умови для розвитку особистості.

Його професійна діяльність передбачає:

- підтримку навчальної мотивації;
- розвиток творчих здібностей;
- формування позитивної самооцінки;
- створення психологічно безпечного освітнього середовища;
- розвиток комунікативної культури;
- виховання відповідальності та самостійності.

Для викладача хореографічних дисциплін особливого значення набуває педагогічна підтримка, оскільки творчий розвиток нерозривно пов'язаний із емоційною сферою особистості.

5. Освітнє середовище як чинник розвитку особистості

Освітнє середовище — це сукупність умов, у яких відбувається навчання, виховання та розвиток особистості.

Сприятливе освітнє середовище характеризується:

- взаємною повагою;
- довірою;

- психологічною безпекою;
- відкритою комунікацією;
- підтримкою творчої ініціативи;
- можливістю самореалізації.

Саме в такому середовищі формується активна, відповідальна та творча особистість.

Висновки

Сучасна педагогіка розглядає здобувача освіти як активного суб'єкта освітнього процесу, який бере участь у власному професійному та особистісному розвитку. Особистісно орієнтований підхід, педагогічна підтримка та партнерська взаємодія є необхідними умовами ефективної діяльності сучасного викладача хореографічних дисциплін.

Питання для самоперевірки

1. Чому сучасна педагогіка розглядає здобувача освіти як суб'єкта освітнього процесу?
2. Які принципи лежать в основі особистісно орієнтованого навчання?
3. Яку роль відіграє викладач у розвитку особистості здобувача освіти?

Завдання для самостійної роботи

Поспостерігайте за навчальним заняттям (або пригадайте власний досвід навчання) і наведіть **приклад**, які свідчать про суб'єктну позицію здобувачів освіти або, навпаки, про їх пасивну роль в освітньому процесі. Запропонуйте педагогічні дії, які допоможуть зробити здобувачів активними учасниками навчання.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Під час репетиції викладач постійно сам визначає, як повинні виконуватися всі елементи композиції. Він не дозволяє учням ставити запитання, пропонувати власні варіанти виконання чи обговорювати творчі рішення.

Коли одна зі студенток запропонувала іншу пластичну інтерпретацію руху, викладач відповів:

«Ваше завдання — точно повторювати те, що я показую. Ініціатива тут недоречна».

Після кількох занять студенти стали менш активними, перестали висловлювати власні ідеї та виконували завдання лише після детальних інструкцій викладача.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які принципи сучасної педагогіки були порушені;
- чи можна вважати здобувачів освіти суб'єктами освітнього процесу;
- які педагогічні дії сприяли б розвитку їхньої активності, самостійності та творчої ініціативи;

- як подібна організація навчання може вплинути на професійний розвиток майбутніх хореографів.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Княжева І. П. **Педагогіка : навчальний посібник**. Одеса : Університет Ушинського, 2023.
3. Назаренко О. М. **Педагогіка : навчальний посібник**. Одеса : Фенікс, 2022.
4. **Савастру Н. І., Муравська Г. О., Безугла Я. І. Синергія педагогіки та психології як ресурс ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців**. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції. Торонто, 2025.

Лекція 7. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти знання про вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості, їх значення для організації освітнього процесу, формування навчальної мотивації, добору педагогічних методів і створення сприятливого освітнього середовища у мистецьких закладах освіти.

Ключові поняття

Віковий розвиток, індивідуальні особливості, особистість, темперамент, характер, здібності, педагогічний підхід, індивідуалізація навчання, диференціація навчання, педагогічне спостереження.

Основний зміст

1. Значення вікових та індивідуальних особливостей у педагогічній діяльності
Однією з необхідних умов ефективної професійної діяльності викладача є знання закономірностей розвитку особистості. Навіть однакові методи навчання можуть давати різні результати залежно від віку, індивідуальних особливостей, життєвого досвіду та рівня підготовки здобувачів освіти.

У мистецькій освіті це має особливе значення, оскільки викладач працює не лише над розвитком професійних умінь, а й над формуванням творчої особистості, мотивації, емоційної стійкості та впевненості у власних можливостях.

2. Вікові особливості розвитку особистості

Віковий розвиток характеризується закономірними фізичними, психічними, емоційними та соціальними змінами, які необхідно враховувати під час організації освітнього процесу.

Молодший шкільний вік

Для дітей цього віку характерні:

- висока емоційність;
- потреба у підтримці дорослого;

- позитивне ставлення до гри;
- швидка зміна уваги;
- потреба у позитивному підкріпленні.

Під час занять хореографією ефективними є ігрові методи, часта зміна видів діяльності, створення ситуації успіху.

Підлітковий вік

Особливостями є:

- прагнення до самостійності;
- підвищена емоційність;
- чутливість до оцінювання;
- важливість спілкування з ровесниками;
- формування самооцінки.

Викладачеві необхідно будувати взаємодію на основі довіри, партнерства та взаємоповаги.

Юнацький вік

Основними рисами є:

- професійне самовизначення;
- розвиток критичного мислення;
- прагнення до самореалізації;
- усвідомлення власної відповідальності;
- формування професійної ідентичності.

Саме на цьому етапі особливого значення набуває професійне наставництво викладача.

3. Індивідуальні особливості здобувачів освіти

Окрім вікових закономірностей, кожен здобувач освіти має власні індивідуальні особливості.

До них належать:

- темперамент;
- характер;
- здібності;
- рівень навчальної мотивації;
- темп навчання;
- рівень творчої активності;
- комунікативні особливості;
- попередній досвід.

Саме тому однакові педагогічні методи можуть по-різному впливати на різних здобувачів освіти.

4. Індивідуальний підхід у діяльності викладача

Індивідуальний підхід передбачає врахування особливостей кожного здобувача освіти під час організації навчання.

Він реалізується через:

- педагогічне спостереження;
- диференціацію навчальних завдань;
- добір методів навчання;
- підтримку навчальної мотивації;
- створення ситуації успіху;
- педагогічну підтримку;
- конструктивний зворотний зв'язок.

Особливо важливим індивідуальний підхід є під час навчання хореографії, де кожний здобувач освіти має різний рівень фізичної підготовки, творчих здібностей та психологічної готовності до сценічної діяльності.

5. Роль педагогічного спостереження

Для врахування індивідуальних особливостей викладач повинен систематично здійснювати педагогічне спостереження.

Під час спостереження оцінюються:

- активність здобувача освіти;
- навчальна мотивація;
- взаємодія у колективі;
- реакція на труднощі;
- працездатність;
- творчі прояви;
- особливості спілкування.

Саме результати педагогічного спостереження стають основою для подальшого індивідуального підходу та складання психолого-педагогічної характеристики.

Висновки

Ефективність освітнього процесу значною мірою залежить від уміння викладача враховувати вікові та індивідуальні особливості здобувачів освіти. Індивідуальний підхід, педагогічне спостереження та підтримка особистісного розвитку є важливими складовими професійної діяльності викладача хореографічних дисциплін.

Питання для самоперевірки

1. Чому викладач повинен враховувати вікові особливості здобувачів освіти?
2. Які індивідуальні особливості найбільше впливають на організацію освітнього процесу?
3. Яке значення має педагогічне спостереження для професійної діяльності викладача?

Завдання для самостійної роботи

Пригадайте власний досвід навчання або педагогічної практики. Наведіть приклад ситуації, коли індивідуальні особливості здобувача освіти вплинули на вибір методів навчання чи педагогічної взаємодії. Поясніть, які педагогічні рішення були найбільш ефективними.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

До першого курсу вступили двоє студентів. Один швидко опановує нові танцювальні комбінації, активно працює на заняттях, охоче бере участь у творчих проєктах і впевнено виступає перед аудиторією. Інший студент має не менший творчий потенціал, однак потребує більше часу для засвоєння матеріалу, хвилюється під час виступів і уникає відповідей перед групою.

Після кількох занять молодий викладач зробив висновок:

«Перший студент просто здібніший. Другий, мабуть, не зможе досягти високих результатів».

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які педагогічні помилки допустив викладач;
- які вікові та індивідуальні особливості необхідно врахувати;
- які методи педагогічної підтримки доцільно використати;
- як організувати освітній процес, щоб обидва студенти могли успішно розвиватися.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Назаренко О. М. **Педагогіка : навчальний посібник**. Одеса : Фенікс, 2022.
3. Пащенко М. І. **Педагогіка : навчальний посібник**. Київ : Центр навчальної літератури, 2019.
4. **Савастру Н. І., Муравська Г. О., Безугла Я. І. Синергія педагогіки та психології як ресурс ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців**. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції. Торонто, 2025.

Лекція 8. Психолого-педагогічне вивчення особистості здобувача освіти та складання психолого-педагогічної характеристики

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти знання про мету, принципи та методи психолого-педагогічного вивчення особистості здобувача освіти, розкрити особливості педагогічного спостереження, ознайомити зі структурою психолого-педагогічної характеристики та сформувати готовність до її складання під час педагогічної практики.

Ключові поняття

Психолого-педагогічне вивчення, педагогічне спостереження, психолого-педагогічна характеристика, особистість, індивідуальні особливості, педагогічна діагностика, освітнє середовище, педагогічний аналіз.

Основний зміст

1. Значення психолого-педагогічного вивчення особистості

Ефективна педагогічна діяльність неможлива без глибокого розуміння особистості здобувача освіти. Викладач повинен не лише передавати знання, а й бачити індивідуальні особливості кожного учня чи студента, враховувати його можливості, потреби, мотивацію та особливості розвитку.

Психолого-педагогічне вивчення особистості є основою індивідуального підходу, педагогічної підтримки та створення сприятливого освітнього середовища.

Для викладача хореографічних дисциплін особливо важливо своєчасно виявляти творчий потенціал, рівень навчальної мотивації, комунікативні особливості, емоційний стан та готовність здобувача освіти до творчої діяльності.

2. Принципи психолого-педагогічного вивчення особистості

Психолого-педагогічне вивчення повинно здійснюватися відповідно до таких принципів:

- об'єктивності;
- систематичності;
- комплексності;
- гуманістичної спрямованості;
- конфіденційності;
- індивідуального підходу;
- педагогічної доцільності.

Викладач повинен уникати поспішних висновків, суб'єктивних оцінок та стереотипів.

3. Методи психолого-педагогічного вивчення особистості

У практичній діяльності використовують різні методи:

Педагогічне спостереження

Є основним методом роботи викладача.

Під час спостереження оцінюються:

- навчальна активність;
- мотивація;
- ставлення до навчання;
- взаємодія з одногрупниками;
- дисциплінованість;
- творчість;
- працездатність;
- емоційна стійкість.

Бесіда

Дозволяє краще зрозуміти інтереси, потреби, мотиви та особливості здобувача освіти.

Аналіз результатів навчальної діяльності

Дає можливість оцінити динаміку професійного розвитку, відповідальність, самостійність та рівень сформованості компетентностей.

Вивчення документації

Передбачає аналіз характеристик, результатів навчання, індивідуальних освітніх траєкторій (за наявності та з дотриманням етичних норм).

4. Психолого-педагогічна характеристика

Психолого-педагогічна характеристика — це узагальнений опис особистості здобувача освіти, складений на основі систематичного педагогічного спостереження та аналізу результатів навчальної діяльності.

Її метою є не оцінювання особистості, а визначення умов, які сприятимуть її подальшому розвитку.

5. Орієнтовна структура психолого-педагогічної характеристики

Під час педагогічної практики рекомендується така структура характеристики:

1. Загальні відомості про здобувача освіти.
2. Особливості навчальної діяльності.
3. Навчальна мотивація.
4. Рівень пізнавальної активності.
5. Особливості спілкування.
6. Взаємодія з колективом.
7. Творчі здібності та професійні нахили.
8. Особистісні якості.
9. Сильні сторони.
10. Напрями педагогічної підтримки та рекомендації.

Саме така структура дозволяє не лише описати особистість, а й визначити подальші педагогічні дії.

6. Етичні аспекти складання характеристики

Психолого-педагогічна характеристика повинна ґрунтуватися виключно на фактах педагогічного спостереження.

Неприпустимо:

- використовувати образливі формулювання;
- давати категоричні оцінки особистості;
- поширювати конфіденційну інформацію;
- переносити власне ставлення до здобувача освіти у зміст характеристики.

Документ має бути професійним, об'єктивним, доброзичливим і містити рекомендації щодо подальшого розвитку особистості.

Висновки

Психолого-педагогічне вивчення особистості є важливою складовою професійної діяльності викладача. Воно забезпечує індивідуальний підхід до здобувачів освіти, створює умови для ефективної педагогічної підтримки та

сприяє успішній організації освітнього процесу. Психолого-педагогічна характеристика є інструментом педагогічного аналізу й професійного планування індивідуальної роботи зі здобувачем освіти.

Питання для самоперевірки

1. Яка мета психолого-педагогічного вивчення особистості здобувача освіти?
2. Які методи використовуються для педагогічного вивчення особистості?
3. Які структурні елементи повинна містити психолого-педагогічна характеристика?

Завдання для самостійної роботи

Під час спостереження за навчальним заняттям (або перегляду відеозапису уроку чи репетиції) визначте один педагогічний факт, який може бути використаний для складання психолого-педагогічної характеристики здобувача освіти. Поясніть, чому саме ці спостереження є педагогічно значущими.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Під час педагогічної практики студент склав таку характеристику учениці:

«Марія лінива, безвідповідальна, не хоче працювати, не має здібностей до хореографії, постійно заважає іншим учням».

Після ознайомлення з документом керівник практики зазначив, що характеристика складена неправильно.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які помилки допустив студент;
- які принципи психолого-педагогічного вивчення особистості були порушені;
- як слід формулювати висновки у психолого-педагогічній характеристиці;
- які рекомендації можна було б надати щодо подальшої педагогічної підтримки учениці.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Михайлюк А. М. **Педагогіка: інтерактивний контент : навчально-методичний посібник**. Харків : Каравела, 2022.
4. **Савастру Н. І., Муравська Г. О., Безугла Я. І. Синергія педагогіки та психології як ресурс ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців**. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції. Торонто, 2025.

Лекція 9. Здібності, обдарованість і творчий потенціал особистості

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти розуміння сутності здібностей, обдарованості та творчого потенціалу особистості, розкрити роль педагога у виявленні, підтримці й розвитку індивідуальних здібностей здобувачів освіти та сформувати готовність до використання педагогічних технологій розвитку творчого потенціалу в мистецькій освіті.

Ключові поняття

Здібності, обдарованість, талант, творчий потенціал, креативність, індивідуальні здібності, педагогічна підтримка, розвиток особистості, мистецька освіта.

Основний зміст

1. Здібності як передумова розвитку особистості

Кожна людина має індивідуальні здібності, які визначають успішність виконання певних видів діяльності. Вони не є готовими професійними вміннями, а становлять природні та набуті передумови для їх формування.

У педагогіці здібності розглядаються як поєднання індивідуально-психологічних особливостей, що забезпечують успішне навчання, професійну діяльність і творчий розвиток.

Розвиток здібностей значною мірою залежить від освітнього середовища, педагогічної підтримки та власної активності здобувача освіти.

2. Обдарованість і талант

Обдарованість — це поєднання здібностей, що створює передумови для досягнення високих результатів у певній сфері діяльності.

У мистецькій освіті можна виокремити:

- художньо-творчу;
- музичну;
- хореографічну;
- виконавську;
- організаторську;
- комунікативну;
- педагогічну обдарованість.

Талант є вищим рівнем розвитку здібностей, який формується в результаті систематичної діяльності, наполегливої праці та педагогічної підтримки.

Важливо пам'ятати, що навіть високі природні здібності без цілеспрямованого розвитку можуть залишитися нереалізованими.

3. Творчий потенціал особистості

Творчий потенціал — це сукупність можливостей особистості до створення нового, нестандартного, оригінального.

Основними складовими творчого потенціалу є:

- уява;
- креативність;
- самостійність;

- ініціативність;
- емоційна відкритість;
- здатність до імпровізації;
- готовність до творчого пошуку.

У підготовці майбутніх хореографів розвиток творчого потенціалу є одним із головних завдань освітнього процесу.

4. Роль викладача у розвитку здібностей і творчого потенціалу

Педагог не створює здібності, але може створити умови для їх розвитку.

Основними напрямками педагогічної діяльності є:

- своєчасне виявлення здібностей;
- підтримка навчальної мотивації;
- створення ситуації успіху;
- індивідуальний підхід;
- залучення до творчих проєктів;
- розвиток самостійності;
- стимулювання творчого пошуку;
- формування позитивної самооцінки.

Особливої уваги потребують як обдаровані здобувачі освіти, так і ті, хто потребує більш тривалої педагогічної підтримки.

5. Особливості розвитку творчого потенціалу у мистецькій освіті

Мистецька освіта створює широкі можливості для розвитку творчої особистості.

Ефективними педагогічними засобами є:

- творчі проєкти;
- імпровізація;
- постановочна діяльність;
- сценічна практика;
- аналіз мистецьких творів;
- колективна творча діяльність;
- участь у конкурсах, фестивалях, концертних програмах.

Під час навчання хореографії важливо підтримувати не лише технічну майстерність, а й індивідуальний творчий стиль кожного здобувача освіти.

Висновки

Здібності, обдарованість і творчий потенціал є важливими чинниками професійного розвитку особистості. Ефективне педагогічне керівництво, індивідуальний підхід і створення творчого освітнього середовища сприяють повноцінній реалізації потенціалу здобувачів освіти. У мистецькій освіті роль викладача полягає не лише у формуванні професійних умінь, а й у підтримці творчої індивідуальності кожного здобувача освіти.

Питання для самоперевірки

1. Чим відрізняються здібності, обдарованість і талант?

2. Які педагогічні умови сприяють розвитку творчого потенціалу особистості?
3. Яку роль відіграє викладач у роботі з обдарованими здобувачами освіти?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте діяльність одного з відомих українських діячів хореографічного мистецтва (балетмейстера, педагога або виконавця). Визначте, які здібності, особистісні якості та педагогічні умови сприяли його професійному становленню. Обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

До хореографічного колективу прийшли дві учениці. Перша швидко запам'ятовує рухи, має добрі фізичні дані та легко виконує складні елементи, але не проявляє наполегливості й часто пропускає репетиції. Друга опановує матеріал повільніше, однак сумлінно працює, регулярно відвідує заняття, уважно виконує рекомендації викладача та поступово демонструє стабільний прогрес.

Після кількох місяців навчання молодий викладач зробив висновок:

«Працювати потрібно лише з першою ученицею, адже саме вона є по-справжньому обдарованою».

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- чи є висновок викладача педагогічно обґрунтованим;
- чим відрізняються здібності, обдарованість і професійний розвиток;
- які педагогічні умови необхідні для розвитку творчого потенціалу кожної учениці;
- які методи педагогічної підтримки доцільно використати в роботі з ними.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Пащенко М. І. **Педагогіка : навчальний посібник**. Київ : Центр навчальної літератури, 2019.
4. Савастру Н. І., Шевченко Г. В., Безугла Я. І. **Інноваційні підходи до розвитку творчої особистості в освітньому процесі: поєднання мистецьких методик і технологій**. *Modern problems of science, education and society*. Київ, 2023.

Лекція 10. Мотивація навчальної діяльності: сутність, структура та чинники формування

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти розуміння сутності навчальної мотивації, її структури та чинників формування, розкрити роль викладача у розвитку позитивної мотивації до навчальної діяльності та професійного становлення майбутніх фахівців у галузі хореографії.

Ключові поняття

Навчальна мотивація, мотив, потреба, інтерес, внутрішня мотивація, зовнішня мотивація, професійна мотивація, стимулювання навчання, педагогічна підтримка.

Основний зміст

1. Поняття навчальної мотивації

Однією з головних умов успішного навчання є навчальна мотивація. Саме вона визначає ставлення здобувача освіти до навчальної діяльності, рівень його активності, наполегливість у досягненні результатів і готовність до професійного самовдосконалення.

Навчальна мотивація — це система внутрішніх і зовнішніх спонукань, які визначають бажання людини навчатися, розвиватися та досягати поставлених цілей.

Для викладача важливо розуміти, що однакові методи навчання можуть по-різному впливати на студентів залежно від їхньої мотивації.

2. Структура навчальної мотивації

До структури мотивації входять:

- потреби;
- мотиви;
- інтереси;
- цілі;
- цінності;
- очікувані результати.

Саме поєднання цих компонентів визначає характер навчальної діяльності.

3. Види навчальної мотивації

Внутрішня мотивація

Виникає тоді, коли здобувач освіти навчається через власний інтерес, прагнення до розвитку, самореалізації або професійного вдосконалення.

Вона характеризується:

- стійким інтересом;
- високою навчальною активністю;
- самостійністю;
- прагненням до саморозвитку.

Саме внутрішня мотивація забезпечує найкращі результати навчання.

Зовнішня мотивація

Пов'язана із зовнішніми чинниками:

- оцінками;
- заохоченням;
- вимогами викладача;
- очікуваннями батьків;
- прагненням уникнути покарання.

Зовнішня мотивація також має значення, однак без розвитку внутрішньої мотивації вона є нестійкою.

4. Чинники формування навчальної мотивації

На розвиток мотивації впливають:

Особистісні чинники

- професійні інтереси;
- здібності;
- самооцінка;
- рівень домагань;
- життєві цілі.

Педагогічні чинники

- особистість викладача;
- стиль педагогічного спілкування;
- зміст навчання;
- методи навчання;
- система оцінювання;
- атмосфера в академічній групі;
- педагогічна підтримка.

Соціальні чинники

- сім'я;
- однокласники;
- освітнє середовище;
- професійне оточення;
- суспільне ставлення до професії.

5. Особливості мотивації у мистецькій освіті

Навчання хореографії поєднує інтелектуальну, фізичну та творчу діяльність.

Тому особливого значення набувають:

- інтерес до мистецтва;
- потреба у творчому самовираженні;
- бажання професійного зростання;
- участь у концертній діяльності;
- сценічний досвід;
- позитивна педагогічна підтримка.

Для майбутнього викладача важливо підтримувати не лише прагнення до високих результатів, а й любов до мистецтва, творчості та постійного професійного розвитку.

Висновки

Навчальна мотивація є одним із ключових чинників успішності освітнього процесу. Ефективний викладач не лише передає знання, а й формує позитивне ставлення до навчання, підтримує інтерес до професії, створює умови для розвитку внутрішньої мотивації та професійного самовдосконалення здобувачів освіти.

Питання для самоперевірки

1. Що таке навчальна мотивація та які її складові?
2. Чим відрізняється внутрішня мотивація від зовнішньої?
3. Які педагогічні чинники найбільше впливають на формування навчальної мотивації?

Завдання для самостійної роботи

Поспілкуйтеся з одним із однокурсників або колег (або проаналізуйте власний досвід навчання) і визначте, які чинники найбільше впливають на його (або вашу) навчальну мотивацію. Поясніть, яку роль у цьому відіграє викладач.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Студент першого курсу успішно склав творчий конкурс і мріяв стати професійним хореографом. Проте вже через два місяці навчання він почав пропускати заняття, став менш активним під час репетицій і перестав проявляти ініціативу. На запитання куратора відповів:

«Я люблю танцювати, але зараз навчання не приносить мені задоволення. Здається, я втрачаю інтерес до професії».

Викладачі помітили, що студент має достатній рівень здібностей, однак його навчальна активність поступово знижується.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які можливі причини зниження навчальної мотивації;
- які чинники могли вплинути на зміну ставлення студента до навчання;
- які педагогічні дії можуть сприяти відновленню його внутрішньої мотивації;
- які методи підтримки доцільно використати викладачу хореографічних дисциплін.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Назаренко О. М. **Педагогіка : навчальний посібник**. Одеса : Фенікс, 2022.

4. Савастру Н. І., Шевченко Г. В., Безугла Я. І. **Роль педагога у формуванні ключових компетенцій учнів: аналіз педагогічної практики та теоретичні моделі.** *Modern problems of science, education and society.* Київ, 2023.

Лекція 11. Формування і підтримка мотивації до навчання та творчої діяльності

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти знання про педагогічні умови формування та підтримки навчальної і творчої мотивації, розкрити роль викладача у створенні мотивувального освітнього середовища та сформувати готовність застосовувати педагогічні методи стимулювання навчальної активності й творчого розвитку здобувачів освіти.

Ключові поняття

Навчальна мотивація, творча мотивація, педагогічна підтримка, мотивувальне освітнє середовище, ситуація успіху, педагогічне стимулювання, рефлексія, професійне самовизначення.

Основний зміст

1. Роль викладача у формуванні мотивації

Мотивація не виникає сама по собі. Значною мірою вона формується під впливом освітнього середовища, стилю педагогічної взаємодії та професійної майстерності викладача.

Сучасний педагог не лише навчає, а й надихає, підтримує, допомагає долати труднощі та створює умови, у яких здобувач освіти прагне досягати високих результатів.

Особливо важливо це у мистецькій освіті, де мотивація безпосередньо впливає на якість творчої діяльності, професійне становлення та бажання постійно вдосконалювати власну майстерність.

2. Педагогічні умови формування мотивації

Ефективне формування навчальної мотивації забезпечується за таких умов:

- створення позитивного психологічного клімату;
- повага до особистості здобувача освіти;
- доброзичлива педагогічна взаємодія;
- врахування індивідуальних особливостей;
- використання сучасних методів навчання;
- професійна компетентність викладача;
- справедливе оцінювання;
- підтримка творчої ініціативи.

Саме атмосфера довіри є основою формування стійкої внутрішньої мотивації.

3. Методи підтримки навчальної мотивації

У професійній діяльності викладача ефективними є такі педагогічні методи:

Створення ситуації успіху

Навіть невеликі досягнення здобувача освіти повинні бути помічені та підтримані.

Позитивне педагогічне підкріплення

Похвала, підтримка, конструктивний зворотний зв'язок і визнання досягнень стимулюють подальший розвиток.

Диференціація навчальних завдань

Завдання мають відповідати можливостям кожного здобувача освіти, поступово ускладнюючись.

Надання можливості вибору

Вибір творчих завдань, тем проєктів або способів виконання роботи підвищує внутрішню мотивацію.

Залучення до творчої діяльності

Концерти, конкурси, фестивалі, постановчі роботи та мистецькі проєкти сприяють розвитку професійного інтересу.

4. Особливості підтримки творчої мотивації у хореографічній освіті

Для майбутніх хореографів особливого значення набувають:

- участь у творчих постановках;
- сценічна практика;
- імпровізація;
- постановча діяльність;
- колективна творчість;
- перегляд та аналіз професійних вистав;
- зустрічі з провідними діячами мистецтва;
- участь у майстер-класах.

Саме творче середовище підтримує професійний інтерес і прагнення до самовдосконалення.

5. Демотивація: причини та педагогічна профілактика

Навіть мотивований здобувач освіти може втратити інтерес до навчання.

Основними причинами демотивації є:

- постійна критика;
- страх помилки;
- відсутність підтримки;
- одноманітні методи навчання;
- несправедливе оцінювання;
- перевантаження;
- відсутність перспектив професійного розвитку.

Профілактика демотивації передбачає:

- конструктивний діалог;
- педагогічну підтримку;
- регулярний позитивний зворотний зв'язок;
- індивідуальний підхід;
- створення умов для самореалізації.

Висновки

Формування та підтримка мотивації є одним із найважливіших професійних завдань викладача. Саме педагог створює освітнє середовище, у якому здобувач освіти відчуває власну значущість, бачить перспективи професійного розвитку та прагне досягати високих результатів. Для викладача хореографічних дисциплін особливого значення набуває підтримка творчої мотивації, яка забезпечує професійне становлення майбутнього фахівця.

Питання для самоперевірки

1. Які педагогічні умови сприяють формуванню стійкої навчальної мотивації?
2. Які методи підтримки мотивації є найбільш ефективними у мистецькій освіті?
3. Які причини можуть призвести до демотивації здобувачів освіти та як їх попередити?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте одну педагогічну ситуацію з власного досвіду навчання або педагогічної практики, у якій викладач успішно сформував або, навпаки, знизив навчальну чи творчу мотивацію здобувачів освіти. Визначте, які педагогічні дії вплинули на мотивацію, та запропонуйте власне професійне рішення цієї ситуації.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

У студентської групи розпочалася підготовка до великого концертного виступу. Один із викладачів під час кожної репетиції звертає увагу виключно на помилки, рідко відзначає успіхи студентів і часто використовує висловлювання: «Це недостатньо добре», «Ви повинні працювати значно більше», «До професійного рівня вам ще дуже далеко».

Через кілька тижнів частина студентів почала уникати додаткових репетицій, стала менш активною, а деякі перестали проявляти ініціативу під час творчої роботи.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які педагогічні помилки допустив викладач;
- які чинники могли спричинити зниження навчальної та творчої мотивації;
- які методи педагогічної підтримки доцільно використати;
- як побудувати зворотний зв'язок, щоб він стимулював професійний розвиток, а не демотивував здобувачів освіти.

Рекомендована література

Основна

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Михайлюк А. М. **Педагогіка: інтерактивний контент : навчально-методичний посібник**. Харків : Каравела, 2022.

Додаткова

4. Савастру Н. І., Шевченко Г. В., Безугла Я. І. **Інноваційні підходи до розвитку творчої особистості в освітньому процесі: поєднання мистецьких методик і технологій**. *Modern problems of science, education and society*. Київ, 2023.

Лекція 12. Сутність виховання. Закономірності та принципи виховання

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти розуміння сутності виховання як цілеспрямованого педагогічного процесу, розкрити основні закономірності та принципи виховання, визначити роль викладача у формуванні особистості майбутнього фахівця та показати значення виховної діяльності у мистецькій освіті.

Ключові поняття

Виховання, виховний процес, закономірності виховання, принципи виховання, особистість, педагогічний вплив, самовиховання, громадянське виховання, професійне виховання.

Основний зміст

1. Сутність виховання

Виховання є складовою освітнього процесу та одним із головних напрямів професійної діяльності педагога. Воно спрямоване на формування світогляду, моральних якостей, громадянської позиції, професійної культури та соціальної відповідальності особистості.

У сучасній педагогіці виховання розглядається як цілеспрямований і безперервний процес взаємодії педагога та здобувача освіти, спрямований на розвиток особистості, її цінностей, переконань, поведінки та готовності до життя в суспільстві.

Для викладача хореографічних дисциплін виховання нерозривно пов'язане з формуванням професійної етики, дисциплінованості, відповідальності, поваги до мистецтва та культури.

2. Основні закономірності виховання

Ефективність виховання залежить від низки закономірностей.

До основних належать:

- єдність виховання, навчання та розвитку;
- взаємозв'язок особистості й соціального середовища;
- активна участь здобувача освіти у власному розвитку;
- індивідуальний характер виховного процесу;

- безперервність виховання;
- єдність вимог і педагогічної підтримки.

Закономірності допомагають педагогу правильно організувати виховну діяльність і прогнозувати її результати.

3. Принципи виховання

Сучасний виховний процес ґрунтується на таких принципах:

- гуманістична спрямованість;
- повага до особистості;
- природовідповідність;
- культуровідповідність;
- єдність вимог і поваги;
- індивідуальний підхід;
- системність і послідовність;
- зв'язок виховання з реальним життям;
- виховання у діяльності;
- педагогіка партнерства.

Дотримання цих принципів забезпечує ефективний розвиток особистості здобувача освіти.

4. Виховний потенціал мистецької освіти

Мистецька освіта має значні можливості для виховання особистості.

У процесі навчання хореографії формуються:

- відповідальність;
- дисциплінованість;
- працьовитість;
- повага до партнерів;
- культура поведінки;
- естетичний смак;
- національна та культурна ідентичність;
- здатність працювати у творчому колективі.

Таким чином, кожне заняття з хореографії має не лише навчальну, а й виховну мету.

5. Роль викладача у виховному процесі

Викладач є організатором виховного середовища.

Його діяльність передбачає:

- особистий приклад;
- формування професійних і загальнолюдських цінностей;
- підтримку позитивного психологічного клімату;
- розвиток культури спілкування;
- виховання відповідального ставлення до навчання;
- формування академічної доброчесності;
- розвиток громадянської свідомості.

Особистість викладача є одним із найсильніших виховних чинників.

Висновки

Виховання є невід'ємною складовою освітнього процесу та професійної діяльності педагога. Воно спрямоване на формування цінностей, моральних якостей, професійної культури та соціальної відповідальності особистості. Для викладача хореографічних дисциплін виховна діяльність реалізується щодня через організацію навчання, власний приклад, спілкування зі здобувачами освіти та створення творчого освітнього середовища.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає сутність виховання як педагогічного процесу?
2. Які закономірності та принципи лежать в основі сучасного виховання?
3. Як реалізується виховна функція викладача під час навчання хореографії?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте одну навчальну або творчу ситуацію, у якій викладач здійснював виховний вплив на здобувачів освіти. Визначте, які принципи виховання були реалізовані та наскільки ефективними були педагогічні дії.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Під час підготовки до концертного виступу один зі студентів систематично запізнюється на репетиції. Через це інші учасники колективу змушені повторно відпрацьовувати вже вивчені елементи. Викладач вирішує не застосовувати дисциплінарних покарань, а проводить із групою відкрите обговорення відповідальності кожного за спільний результат і пропонує студентам разом визначити правила роботи колективу.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- яку виховну проблему намагався розв'язати викладач;
- які принципи виховання реалізовано в його діях;
- чи є обрана педагогічна стратегія ефективною;
- які результати вона може дати для розвитку особистості студента та колективу.

Рекомендована література

Основна

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Пащенко М. І. **Педагогіка : навчальний посібник**. Київ : Центр навчальної літератури, 2019.

Додаткова

4. **Савастру Н. І., Шевченко Г. В., Безугла Я. І.** *Цінності і міжкультурне виховання: інтерація між культурною різноманітністю та універсальними цінностями у сучасному освітньому середовищі.* Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, Ванкувер, 2023.

Лекція 13. Методи, прийоми та засоби виховання

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти знання про методи, прийоми та засоби виховання, їх педагогічне призначення, особливості використання в сучасному освітньому процесі та сформувати готовність до свідомого вибору виховних методів відповідно до конкретної педагогічної ситуації й особливостей здобувачів освіти.

Ключові поняття

Методи виховання, прийоми виховання, засоби виховання, педагогічний вплив, педагогічна взаємодія, переконання, вправління, заохочення, педагогічна вимога, виховна ситуація.

Основний зміст

1. Поняття методів, прийомів і засобів виховання

Виховний процес реалізується через систему педагогічних методів, прийомів і засобів, які допомагають викладачеві формувати цінності, поведінку, професійні якості та культуру особистості.

Метод виховання — це спосіб організації взаємодії педагога і здобувача освіти, спрямований на досягнення виховної мети.

Прийом виховання — окрема педагогічна дія або елемент методу, що використовується для розв'язання конкретного виховного завдання.

Засоби виховання — матеріальні, духовні, інформаційні та організаційні ресурси, за допомогою яких здійснюється виховний вплив.

Ефективність виховання залежить не лише від правильного вибору методів, а й від уміння педагога поєднувати їх відповідно до конкретної ситуації.

2. Основні методи виховання

У сучасній педагогіці найчастіше використовують такі групи методів:

Методи формування свідомості особистості

До них належать:

- бесіда;
- пояснення;
- переконання;
- дискусія;
- розповідь;
- приклад педагога;
- аналіз життєвих і професійних ситуацій.

Ці методи сприяють формуванню переконань, моральних цінностей і професійної свідомості.

Методи організації діяльності та формування досвіду поведінки

До них належать:

- педагогічна вимога;
- доручення;
- створення виховних ситуацій;
- колективна діяльність;
- участь у творчих проєктах;
- моделювання професійних ситуацій.

Саме діяльність є найефективнішим способом виховання особистості.

Методи стимулювання діяльності та поведінки

До цієї групи належать:

- заохочення;
- педагогічна підтримка;
- створення ситуації успіху;
- конструктивний зворотний зв'язок;
- схвалення;
- педагогічне оцінювання.

У сучасній педагогіці перевага надається позитивному стимулюванню, яке сприяє розвитку внутрішньої мотивації.

3. Прийоми виховання

Прийоми допомагають зробити виховний вплив більш ефективним.

До найбільш поширених належать:

- педагогічне запитання;
- доброзичливе зауваження;
- особистий приклад;
- педагогічна порада;
- створення проблемної ситуації;
- спільне обговорення;
- педагогічна підтримка;
- рефлексія.

Правильно обраний прийом часто визначає успіх виховної взаємодії.

4. Засоби виховання

Засобами виховання можуть бути:

- особистість викладача;
- навчальна діяльність;
- мистецтво;
- творчі проєкти;
- репетиційна діяльність;
- концертні виступи;

- традиції закладу освіти;
- освітнє середовище;
- цифрові технології;
- волонтерські та соціальні ініціативи.

У мистецькій освіті особливу виховну роль відіграє спільна творча діяльність, яка формує відповідальність, взаємоповагу, дисципліну та здатність працювати в колективі.

5. Особливості використання методів виховання у хореографічній освіті

Під час підготовки майбутніх хореографів доцільно використовувати:

- особистий приклад викладача;
- творчі педагогічні проекти;
- постановчу діяльність;
- колективне розв'язання творчих завдань;
- аналіз мистецьких творів;
- педагогічні бесіди;
- метод педагогічної підтримки;
- створення ситуацій успіху;
- рефлексивне обговорення результатів виступів.

Поєднання різних методів забезпечує не лише професійне навчання, а й виховання особистості майбутнього фахівця.

Висновки

Методи, прийоми та засоби виховання є основними інструментами професійної діяльності викладача. Їх свідомий і педагогічно обґрунтований вибір забезпечує ефективне формування моральних цінностей, професійної культури, відповідальності та творчої активності здобувачів освіти. У мистецькій освіті особливого значення набуває поєднання виховання з творчою діяльністю, співпрацею та особистим прикладом викладача.

Питання для самоперевірки

1. Чим відрізняються методи, прийоми та засоби виховання?
2. Які методи виховання є найбільш ефективними у професійній підготовці майбутніх хореографів?
3. Чому особистий приклад викладача вважається одним із найважливіших засобів виховання?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте одну педагогічну ситуацію зі свого досвіду навчання або педагогічної практики та визначте, який метод виховання застосував викладач. Оцініть ефективність цього методу та запропонуйте, чи доцільно було використати інший педагогічний підхід.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Під час підготовки до фестивалю одна зі студенток неодноразово порушувала дисципліну: запізнювалася на репетиції та відволікала інших учасників колективу. Викладач не зробив публічного зауваження, а після заняття запросив студентку на індивідуальну розмову. Під час бесіди він пояснив, як її поведінка впливає на роботу всього колективу, вислухав причини запізнь і запропонував разом знайти спосіб вирішення ситуації.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які методи, прийоми та засоби виховання використав викладач;
- чому він обрав саме індивідуальну бесіду, а не публічне зауваження;
- які принципи виховання реалізовано в цій ситуації;
- які результати може мати така педагогічна стратегія для студентки та колективу.

Рекомендована література

Основна

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Княжева І. П. **Педагогіка : навчальний посібник**. Одеса : Університет Ушинського, 2023.

Додаткова

4. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. **Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник**. Київ : Ліра-К, 2024.

Лекція 14. Колектив як чинник розвитку особистості

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти розуміння ролі колективу у формуванні особистості, розкрити особливості розвитку творчого колективу, визначити педагогічні умови створення сприятливого психологічного клімату та сформувати готовність до організації ефективної взаємодії у професійному середовищі.

Ключові поняття

Колектив, творчий колектив, психологічний клімат, педагогічне керівництво, співпраця, взаємодія, групова динаміка, командна робота, професійна культура.

Основний зміст

1. Колектив як соціально-педагогічне середовище

Колектив є важливим чинником соціалізації, професійного становлення та особистісного розвитку здобувача освіти. Саме в колективі людина навчається

співпрацювати, брати відповідальність за спільний результат, поважати інших, вирішувати конфлікти та досягати спільної мети.

У сучасній педагогіці колектив розглядається не лише як група людей, а як спільнота, об'єднана спільними цінностями, цілями, взаємною відповідальністю та позитивною міжособистісною взаємодією.

Для майбутнього хореографа колектив є природним професійним середовищем, у якому формуються виконавські, комунікативні та педагогічні компетентності.

2. Ознаки сформованого колективу

Педагогічно сформований колектив характеризується:

- спільною метою;
- позитивним психологічним кліматом;
- взаємною повагою;
- довірою;
- відповідальністю кожного за спільний результат;
- відкритою комунікацією;
- взаємодопомогою;
- готовністю до співпраці.

Такі ознаки створюють умови для ефективної навчальної та творчої діяльності.

3. Особливості творчого колективу

Творчий колектив має власну специфіку, оскільки його діяльність ґрунтується на спільному художньому результаті.

У хореографічному колективі особливого значення набувають:

- взаємодовіра;
- дисциплінованість;
- відповідальність;
- взаємна підтримка;
- емоційна відкритість;
- здатність працювати в ансамблі;
- повага до творчого внеску кожного учасника.

Кожен учасник впливає на загальний результат, тому успіх колективу залежить від злагодженої взаємодії всіх його членів.

4. Роль викладача у формуванні колективу

Викладач є організатором освітнього та творчого середовища.

Його професійна діяльність передбачає:

- формування позитивного психологічного клімату;
- розвиток культури взаємодії;
- попередження конфліктів;
- підтримку взаємоповаги;
- справедливий розподіл ролей і завдань;
- стимулювання взаємонавчання;
- розвиток командної відповідальності;
- формування традицій колективу.

Особистий приклад викладача суттєво впливає на стиль взаємин у групі.

5. Колектив як засіб виховання

Колектив виконує важливу виховну функцію.

Саме у спільній діяльності формуються:

- відповідальність;
- дисциплінованість;
- лідерські якості;
- комунікативна культура;
- толерантність;
- взаємоповага;
- готовність до співпраці;
- професійна етика.

Для майбутнього викладача важливо не лише підтримувати позитивний психологічний клімат, а й навчати здобувачів освіти конструктивно взаємодіяти один з одним.

Висновки

Колектив є важливим чинником розвитку особистості, професійного становлення та формування соціальних компетентностей. У мистецькій освіті творча взаємодія набуває особливого значення, адже успіх спільної діяльності залежить від відповідальності, взаємної підтримки та культури професійного спілкування. Викладач відіграє провідну роль у створенні такого колективу, який сприяє розвитку кожного його учасника.

Питання для самоперевірки

1. Які ознаки характеризують сформований педагогічний колектив?
2. У чому полягає специфіка творчого колективу?
3. Яку роль виконує викладач у формуванні позитивного психологічного клімату?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте діяльність одного творчого колективу (хореографічного ансамблю, театру, балетної трупи або студентської групи). Визначте, які чинники сприяють його успішній роботі та розвитку кожного учасника.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Під час підготовки дипломної хореографічної постановки викладач помітив, що у студентській групі виник поділ на дві неформальні групи. Під час репетицій вони майже не взаємодіють між собою, відмовляються виконувати спільні творчі завдання та звинувачують одна одну у невдалих результатах. Напруженість у спілкуванні почала негативно впливати на якість підготовки концертного номера.

Викладач вирішив не визначати винних, а організував спільне обговорення проблеми, запропонував студентам переглянути розподіл обов'язків, поставив перед ними єдину творчу мету та залучив усіх до колективного пошуку шляхів покращення взаємодії.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які чинники негативно вплинули на розвиток колективу;
- які педагогічні дії використав викладач для покращення взаємодії;
- які принципи організації колективної діяльності реалізовано;
- які результати може мати така педагогічна стратегія для розвитку творчого колективу.

Рекомендована література

Основна

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Княжева І. П. **Педагогіка : навчальний посібник**. Одеса : Університет Ушинського, 2023.

Додаткова

4. Савастру Н. І., Шевченко Г. В., Безугла Я. І. **Розвиток культурної компетенції здобувачів освіти через мистецьку освіту: педагогічні стратегії та інструменти**. *Global Science: Prospects and Innovations*. Liverpool, 2023.

Лекція 15. Педагогічна майстерність викладача

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про педагогічну майстерність як інтегральну професійну якість викладача, розкрити її основні складові, визначити шляхи професійного самовдосконалення та сформувати готовність до розвитку власної педагогічної компетентності у сфері мистецької освіти.

Ключові поняття

Педагогічна майстерність, професійна компетентність, педагогічна техніка, педагогічна культура, професійний імідж викладача, педагогічна рефлексія, професійний розвиток, самоосвіта.

Основний зміст

1. Поняття педагогічної майстерності

Педагогічна майстерність є однією з найважливіших професійних характеристик сучасного викладача. Вона відображає здатність ефективно організовувати освітній процес, створювати умови для розвитку особистості здобувача освіти, будувати педагогічну взаємодію та досягати високих результатів навчання і виховання.

Педагогічна майстерність не є вродженою якістю. Вона формується у процесі професійної підготовки, практичної діяльності, самоосвіти, рефлексії та постійного професійного вдосконалення.

2. Основні складові педагогічної майстерності

Педагогічна майстерність охоплює взаємопов'язані компоненти:

Професійна компетентність

Передбачає глибокі знання зі своєї спеціальності, педагогіки, психології, сучасних освітніх технологій та методики викладання.

Педагогічна культура

Виявляється у високому рівні професійної етики, культури мовлення, поведінки, повазі до особистості здобувача освіти та відповідальному ставленні до професії.

Педагогічна техніка

Включає:

- культуру мовлення;
- володіння голосом;
- невербальну комунікацію;
- управління увагою аудиторії;
- уміння створювати позитивний психологічний клімат.

Педагогічна творчість

Проявляється у здатності знаходити нестандартні педагогічні рішення, використовувати інноваційні методи навчання, адаптувати освітній процес до потреб конкретної групи.

3. Педагогічна майстерність викладача хореографічних дисциплін

Для викладача хореографії педагогічна майстерність має власну специфіку.

Вона передбачає:

- поєднання виконавської та педагогічної діяльності;
- здатність демонструвати професійний приклад;
- організацію творчого середовища;
- розвиток індивідуальності здобувачів освіти;
- підтримку навчальної та творчої мотивації;
- формування професійної культури майбутнього фахівця.

Особистість викладача є одним із найсильніших чинників професійного становлення студентів.

4. Професійне самовдосконалення викладача

Сучасна педагогічна діяльність потребує постійного професійного розвитку.

Основними напрямками самовдосконалення є:

- самоосвіта;
- участь у семінарах, тренінгах і майстер-класах;
- академічна мобільність;
- науково-дослідна діяльність;
- використання цифрових технологій;
- аналіз власної педагогічної діяльності;

- обмін професійним досвідом.

Безперервне професійне зростання є необхідною умовою педагогічної майстерності.

5. Педагогічна рефлексія як основа професійного розвитку

Педагогічна рефлексія — це здатність викладача аналізувати власну професійну діяльність, оцінювати її результати та визначати напрями подальшого вдосконалення.

Рефлексія допомагає:

- аналізувати успішність занять;
- оцінювати ефективність педагогічних методів;
- удосконалювати професійну комунікацію;
- розвивати педагогічну майстерність;
- уникати професійних помилок.

Саме рефлексія забезпечує безперервний професійний розвиток викладача.

Висновки

Педагогічна майстерність є інтегральною професійною якістю викладача, що поєднує професійну компетентність, педагогічну культуру, педагогічну техніку, творчість і здатність до постійного самовдосконалення. Для викладача хореографічних дисциплін вона є основою ефективною педагогічної діяльності, розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти та формування їхньої професійної культури.

Питання для самоперевірки

1. Що розуміють під педагогічною майстерністю викладача?
2. Які складові формують педагогічну майстерність?
3. Чому педагогічна рефлексія є необхідною умовою професійного розвитку?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте діяльність одного викладача, який справив на вас найбільший професійний або особистісний вплив. Визначте, які прояви педагогічної майстерності були найбільш помітними та як вони вплинули на ваше ставлення до навчання або професії.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Молодий викладач хореографічних дисциплін добре володіє фаховими знаннями та демонструє високий рівень виконавської майстерності. Проте під час занять він читає матеріал монотонно, майже не підтримує діалог зі студентами, не враховує їхніх індивідуальних особливостей і не реагує на втрату уваги аудиторії. Студенти відзначають його професіоналізм як танцівника, але поступово втрачають інтерес до занять.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які складові педагогічної майстерності вже сформовані у викладача;
- яких професійних умінь йому бракує;
- як відсутність педагогічної техніки та комунікації впливає на якість освітнього процесу;
- які напрями професійного самовдосконалення ви могли б рекомендувати цьому викладачу.

Рекомендована література

Основна

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. **Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник**. Київ : Ліра-К, 2024.

Додаткова

4. Рудь А. В., Корчак М. М., Савастру Н. І. *Формування професійного іміджу викладача у ЗВО: ключові стратегії та практичні рішення*. **Вісник науки та освіти**. № 11(29), 2024.

Лекція 16. Педагогічна етика та педагогічний такт

Мета лекції

Сформувати у здобувачів освіти розуміння сутності педагогічної етики та педагогічного такту, їх значення у професійній діяльності викладача, розкрити морально-етичні засади педагогічної взаємодії та сформувати готовність до побудови професійних взаємин на основі поваги, довіри й академічної доброчесності.

Ключові поняття

Педагогічна етика, педагогічний такт, професійна етика, педагогічна культура, професійна відповідальність, моральні цінності, педагогічне спілкування, академічна доброчесність.

Основний зміст

1. Педагогічна етика як основа професійної діяльності

Педагогічна етика є складовою професійної культури викладача та визначає моральні принципи його взаємодії зі здобувачами освіти, колегами, батьками й іншими учасниками освітнього процесу.

Основою педагогічної етики є:

- повага до гідності особистості;
- справедливість;
- відповідальність;
- чесність;
- гуманізм;

- толерантність;
- дотримання професійних норм.

Етична поведінка викладача формує довіру, позитивний психологічний клімат та авторитет педагога.

2. Педагогічний такт

Педагогічний такт — це професійне вміння викладача обирати найбільш доцільний спосіб взаємодії зі здобувачами освіти відповідно до конкретної педагогічної ситуації.

Педагогічний такт проявляється через:

- доброзичливість;
- стриманість;
- повагу до особистості;
- уміння вислухати;
- об'єктивність;
- делікатність;
- уміння підтримати;
- справедливість.

Саме педагогічний такт допомагає уникати конфліктів та створювати атмосферу співпраці.

3. Етичні принципи діяльності викладача

Професійна діяльність педагога повинна ґрунтуватися на таких принципах:

- рівне ставлення до всіх здобувачів освіти;
- недопущення дискримінації;
- конфіденційність;
- педагогічна коректність;
- неупередженість під час оцінювання;
- академічна доброчесність;
- професійна відповідальність.

Особливо важливо, щоб викладач був прикладом етичної поведінки у професійному середовищі.

4. Особливості педагогічної етики у мистецькій освіті

У мистецькій освіті педагогічна етика набуває особливого значення через високий рівень емоційної взаємодії між викладачем і здобувачем освіти.

Викладач хореографічних дисциплін повинен:

- поважати творчу індивідуальність кожного здобувача освіти;
- коректно надавати професійні рекомендації;
- підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище;
- не допускати приниження чи публічного осуду;
- підтримувати професійну гідність майбутнього фахівця.

Конструктивна критика має бути спрямована на вдосконалення діяльності, а не на оцінювання особистості.

5. Формування професійної етичної культури майбутнього викладача
Професійна етична культура формується протягом усього періоду навчання і професійної діяльності.

Її розвитку сприяють:

- педагогічна рефлексія;
- самооцінювання;
- аналіз педагогічних ситуацій;
- дотримання академічної доброчесності;
- участь у професійних спільнотах;
- безперервне професійне вдосконалення.

Майбутній викладач має усвідомлювати власну відповідальність за моральний клімат освітнього середовища.

Висновки

Педагогічна етика та педагогічний такт є невід'ємними складовими професійної культури викладача. Вони визначають характер педагогічної взаємодії, сприяють створенню атмосфери довіри, взаємної поваги та співробітництва. Для викладача хореографічних дисциплін етична поведінка є не лише професійною вимогою, а й важливим чинником формування особистості майбутнього фахівця.

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає сутність педагогічної етики?
2. Які прояви педагогічного такту є найбільш важливими у професійній діяльності викладача?
3. Чому педагогічна етика є необхідною умовою ефективної педагогічної взаємодії?

Завдання для самостійної роботи

Проаналізуйте одну педагогічну ситуацію, у якій дії викладача відповідали або не відповідали принципам педагогічної етики. Обґрунтуйте свою оцінку та запропонуйте професійно доцільний варіант поведінки.

Завдання перевіряється під час усного обговорення на початку наступної лекції.

Педагогічна ситуація для обговорення

Під час практичного заняття студент не зміг правильно виконати складну танцювальну комбінацію. У присутності всієї групи викладач сказав: «Якщо після стількох занять ти цього не навчився, можливо, хореографія — не твоя професія».

Після цього студент став менш активним, перестав відповідати на заняттях і почав уникати участі у творчих проєктах.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію.

Під час аналізу визначте:

- які норми педагогічної етики були порушені;
- яких проявів педагогічного такту бракувало викладачеві;

- як така ситуація може вплинути на професійний розвиток студента;
- як викладач міг висловити зауваження, зберігши професійну етику та підтримавши мотивацію здобувача освіти.

Рекомендована література

Основна

1. Вітвицька С. С. **Педагогіка вищої школи : практикум : навчальний посібник**. Київ : Центр учбової літератури, 2025.
2. Зайченко І. В. **Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник**. Київ : Ліра-К, 2025.
3. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. **Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник**. Київ : Ліра-К, 2024.

Додаткова

4. Рудь А. В., Корчак М. М., Савастру Н. І. *Формування професійного іміджу викладача у ЗВО: ключові стратегії та практичні рішення*. **Вісник науки та освіти**. № 11(29), 2024.

4. Структура освітнього компонента

Назви освітніх блоків і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Лек.		Пр.	Сем.	Інд.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7
I семестр						
Освітній блок 1. Основи педагогіки та особистість здобувача освіти						
1. Педагогіка як наука. Предмет, завдання та система педагогічних наук	2	2				
2. Історія розвитку педагогічної думки: від античності до сучасності	2	2				
3. Видатні зарубіжні педагоги та їхній внесок у розвиток освіти	2	2				
4. Видатні українські педагоги та освітні діячі	2	2				
5. Освіта як соціокультурний феномен. Сучасні тенденції розвитку освіти	4	2				2
6. Особистість здобувача освіти як суб'єкт освітнього процесу	4	2				2
7. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості	4	2				2
8. Психолого-педагогічне вивчення особистості здобувача освіти та складання характеристики	4	2				2
9. Здібності, обдарованість і творчий потенціал особистості	4	2				2

10. Мотивація навчальної діяльності: сутність, структура та чинники формування	4	2				2
11. Формування і підтримка мотивації до навчання та творчої діяльності	4	2				2
12. Сутність виховання. Закономірності та принципи виховання	4	2				2
13. Методи, прийоми та засоби виховання	4	2				2
14. Колектив як чинник розвитку особистості	4	2				2
15. Педагогічна майстерність викладача	4	2				2
16. Педагогічна етика та педагогічний такт	6	2		2		2
Разом за I семестр	58	32		2		24
II семестр						
Освітній блок 2. Професійна діяльність викладача та педагогічна взаємодія						
1. Педагогічне спілкування та стилі педагогічної взаємодії		2				2
2. Вербальна і невербальна комунікація викладача		2				2
3. Зворотний зв'язок і педагогічна підтримка здобувачів освіти		2				2
4. Педагогічний кейс як метод аналізу та розв'язання професійних ситуацій		2				2
5. Управління навчальною групою та групова динаміка		2				2
6. Лідерство та психологічний клімат у колективі		2				
7. Педагогічний конфлікт: сутність, причини та види		2				2
8. Профілактика та розв'язання педагогічних конфліктів		2				2
9. Психолого-педагогічна підтримка особистості. Тривожність і стрес		2				2
10. Емоційне вигорання здобувачів освіти та педагогів		2				
11. Педагогіка партнерства: викладач – здобувач освіти		2				2
12. Педагогіка партнерства: взаємодія з батьками та стейкхолдерами		2				
13. Інклюзивна освіта та освітня доступність		2				2
14. Особистісно орієнтований і диференційований підходи		2				2
15. Педагогічна діагностика та оцінювання результатів навчання		2				2
16. Формувальне оцінювання і конструктивний зворотний зв'язок		2				

17. Академічна доброчесність у діяльності педагога та здобувача освіти		2			
18. Сучасні тенденції цифрової трансформації та інноваційних педагогічних практик		2			
Разом за II семестр	62	36		2	24
Всього за програмою	120	68		4	48

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогічний портрет сучасного здобувача освіти: аналіз особистості, мотивації та професійної позиції викладача	2
2	Професійні педагогічні ситуації в діяльності викладача хореографічних дисциплін: аналіз, рішення, рефлексія	2

6. Теми для самостійного опрацювання (2 год на тему)

№	Тема СРС	Форма перевірки
1	Педагогічна діяльність викладача хореографічних дисциплін	усне обговорення
2	Основні етапи розвитку педагогіки	дискусія
3	Педагогічні ідеї зарубіжних педагогів	порівняльне обговорення
4	Педагогічна спадщина українських педагогів	усне повідомлення
5	Освіта ХХІ століття	дискусія
6	Особистість сучасного здобувача освіти	аналіз ситуації
7	Методи педагогічного спостереження	обговорення прикладів
8	Структура психолого-педагогічної характеристики	аналіз педагогічного портрета
9	Обдарованість у хореографії	кейс
10	Навчальна мотивація	кейс
11	Сучасні методи виховання	модельовання ситуації
12	Педагогічна майстерність	професійна дискусія
13	Педагогічне спілкування	рольова ситуація
14	Комунікація викладача	аналіз відеофрагмента або ситуації
15	Педагогічний кейс	аналіз кейсу
16	Лідерство	розв'язання ситуації
17	Конфлікти	аналіз кейсу
18	Педагогічна підтримка	обговорення
19	Педагогіка партнерства	рольова гра
20	Інклюзивна освіта	аналіз ситуації
21	Формувальне оцінювання	аналіз прикладів
22	Академічна доброчесність	кейс

№	Тема СРС	Форма перевірки
23	Цифрові технології	демонстрація цифрових ресурсів
24	Професійний розвиток викладача	круглий стіл

Самостійна робота здобувачів освіти спрямована на опрацювання теоретичного матеріалу, аналіз педагогічних ситуацій, підготовку до професійного обговорення, виконання практико орієнтованих завдань та розвиток навичок педагогічного аналізу. Контроль самостійної роботи здійснюється у формі усного опитування, професійної дискусії, аналізу педагогічних ситуацій, презентації власних педагогічних рішень та виконання практичних завдань.

7. Методи та форми навчання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. Словесні методи

Пояснення — розкриття сутності педагогічних понять, закономірностей та сучасних підходів до організації освітнього процесу.

Бесіда (евристична, проблемна, дискусійна) — стимулювання педагогічного мислення, формування навичок аргументованого висловлювання та професійного аналізу.

Лекція (проблемна, лекція-дискусія, лекція з елементами аналізу педагогічних ситуацій) — системне викладення теоретичного матеріалу з використанням мультимедійних засобів та інтерактивної взаємодії зі здобувачами освіти.

Розповідь — подання навчального матеріалу через аналіз реальних прикладів педагогічної діяльності, професійних ситуацій та досвіду мистецької освіти.

Інструктаж — пояснення алгоритму виконання практичних завдань, аналізу педагогічних ситуацій, моделювання професійної діяльності та проходження педагогічної практики.

2. Наочні методи

Демонстрація (відеофрагментів навчальних занять, педагогічних ситуацій, презентацій, цифрових освітніх ресурсів, моделей організації освітнього процесу).

Ілюстрація (схем, таблиць, алгоритмів педагогічної діяльності, моделей педагогічної взаємодії, структур психолого-педагогічної характеристики).

3. Практичні методи

Аналіз педагогічних ситуацій — формування навичок виявлення педагогічної проблеми, визначення причин її виникнення та пошуку професійно обґрунтованих рішень.

Кейс-метод — аналіз комплексних професійних ситуацій із застосуванням педагогічних знань та сучасних освітніх підходів.

Моделювання педагогічної діяльності — відтворення професійних ситуацій, пов'язаних із проведенням занять, репетицій, виховних заходів, педагогічного спілкування та взаємодії з учасниками освітнього процесу.

Рольове моделювання — виконання професійних ролей викладача, здобувача освіти, батьків, адміністрації закладу освіти під час аналізу педагогічних ситуацій.

Професійна дискусія — обговорення проблемних питань педагогічної діяльності, аргументація власної професійної позиції.

4. Методи самостійної роботи здобувачів освіти

Опрацювання навчальної, наукової та нормативно-правової літератури.

Аналіз педагогічних ситуацій та підготовка до їх професійного обговорення.

Опрацювання цифрових освітніх ресурсів і сучасних педагогічних практик.

Підготовка до семінарських занять, педагогічних дискусій, аналізу кейсів та підсумкового контролю.

Самоаналіз педагогічних рішень і рефлексія результатів навчальної діяльності.

Освітній процес з педагогіки організовується у таких формах:

1. Лекційні заняття

Спрямовані на:

- системне висвітлення теоретичних основ педагогіки;
- формування цілісного уявлення про закономірності, принципи, методи та сучасні технології організації освітнього процесу;
- осмислення педагогічних явищ у контексті професійної діяльності викладача хореографічних дисциплін;
- аналіз педагогічних ситуацій як засобу розвитку професійного педагогічного мислення.

2. Семінарські заняття

Передбачають:

- обговорення актуальних педагогічних проблем;
- аналіз педагогічних ситуацій і професійних кейсів;
- моделювання професійної діяльності викладача;
- участь у педагогічних дискусіях;
- формування навичок аргументованого прийняття педагогічних рішень.

3. Індивідуальна робота здобувачів освіти

Включає:

- консультації щодо опанування окремих тем освітнього компонента;
- підготовку до семінарських занять, педагогічної практики та підсумкового контролю;
- індивідуальне опрацювання педагогічних ситуацій і професійних кейсів.

4. Самостійна робота здобувачів освіти

Спрямована на:

- опрацювання навчальної, наукової та нормативно-правової літератури;
- аналіз педагогічних ситуацій і сучасного педагогічного досвіду;
- підготовку до професійних дискусій, аналізу кейсів та семінарських занять;
- узагальнення й систематизацію педагогічних знань;
- формування готовності до проходження педагогічної практики.

8. Методи та форми контролю

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до принципів об'єктивності, систематичності, послідовності, прозорості та компетентнісного підходу й спрямований на оцінювання рівня сформованості загальних і спеціальних компетентностей, а також досягнення програмних результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється під час аудиторних занять і передбачає оцінювання:

- участі у професійних дискусіях та обговореннях;
- аналізу педагогічних ситуацій;
- розв'язання педагогічних задач і кейсів;
- виконання практико орієнтованих завдань;
- усних відповідей та аргументованого обґрунтування педагогічних рішень;
- результатів самостійної роботи;
- участі у семінарських заняттях.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену, який передбачає усний комплексний аналіз педагогічного кейсу з обґрунтуванням професійного педагогічного рішення. Під час екзамену оцінюється здатність здобувача освіти аналізувати педагогічні ситуації, застосовувати теоретичні знання для розв'язання професійних завдань, аргументувати власну педагогічну позицію та приймати обґрунтовані професійні рішення.

Оцінювання здійснюється за накопичувальною системою: **60 балів** — поточний контроль, **40 балів** — семестровий контроль (екзамен).

9. Форми та засоби оцінювання результатів навчання

Поточний контроль здійснюється з метою оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу, сформованості професійних знань, умінь аналізувати педагогічні ситуації та застосовувати педагогічні знання у процесі розв'язання практико орієнтованих завдань. Поточний контроль передбачає оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти під час лекційних і семінарських занять, участі у професійних дискусіях, аналізі педагогічних ситуацій і кейсів, виконанні завдань самостійної роботи та інших видів аудиторної діяльності.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен передбачає усний комплексний аналіз педагогічного кейсу з обґрунтуванням професійного педагогічного рішення, що дає змогу оцінити здатність здобувача

освіти інтегрувати набуті знання, аналізувати педагогічні ситуації, аргументовано приймати професійні рішення та застосовувати сучасні педагогічні підходи у майбутній професійній діяльності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль – 60 балів.

Вид діяльності	Кількість	Бали
Активна робота на лекціях	34 лекції × до 1 бала (оцінюються вибірково)	24
Самостійна робота	24 теми × усне представлення (оцінюються вибірково)	20
Семінари (2)	по 4 бали	8
Аналіз комплексного педагогічного кейсу	1	8
Разом		60

На лекції (1 бал) оцінюється професійна активність здобувача освіти, а саме: відповідь на проблемне питання; участь у педагогічній дискусії; аргументований аналіз педагогічної ситуації; аналіз мінікейсу; формулювання педагогічного висновку; пояснення педагогічного поняття своїми словами; участь у мозковому штурмі; обґрунтування педагогічного рішення; робота в парі або малій групі; професійна рефлексія після аналізу ситуації.

Самостійна робота здобувачів освіти – до 20 балів

Самостійна робота оцінюється під час аудиторних занять за результатами опрацювання визначених тем освітнього компонента. Контроль здійснюється у формі усного опитування, професійної дискусії, аналізу педагогічних ситуацій, обґрунтування педагогічних рішень та виконання практико орієнтованих завдань.

Розподіл балів за самостійну роботу:

Теми самостійної роботи	Максимальна кількість балів
Освітній блок 1 (теми 5–7)	3
Освітній блок 1 (теми 8–10)	3
Освітній блок 1 (теми 11–13)	3
Освітній блок 1 (теми 14–16)	3
Освітній блок 2 (теми 1–5)	4
Освітній блок 2 (теми 7–9, 11, 13–15)	4
Разом	20

Під час оцінювання враховуються:

- повнота опрацювання навчального матеріалу;
- правильність використання педагогічної термінології;

- здатність аналізувати педагогічні ситуації;
- аргументованість педагогічних висновків і рішень;
- активність та самостійність під час професійного обговорення.

Семинар – 8 балів (2 по 4 бали).

Критерій	Бали
Розуміння теоретичного матеріалу	1
Аргументованість висловлювань	1
Аналіз педагогічної ситуації	1
Участь у дискусії	1

Аналіз комплексного педагогічного кейсу

Проводиться наприкінці 2 семестру перед екзаменом (до 8 балів)

Критерій	Бали
Визначення проблеми	2
Аналіз причин	2
Обґрунтування рішення	2
Професійна аргументація	2

Екзамен – максимально 40 балів.

Форма проведення екзамену — комплексний аналіз педагогічної ситуації (кейс) з усною презентацією та обґрунтуванням професійного педагогічного рішення. Здобувач освіти отримує одну професійну ситуацію.

Завдання:

- 1) Визначити педагогічні проблеми.
- 2) Проаналізувати причини.
- 3) Визначити, які педагогічні принципи порушені.
- 4) Запропонувати алгоритм дій.
- 5) Обґрунтувати педагогічні методи.
- 6) Передбачити результати.

Оцінювання:

Критерій	Бали
Визначення педагогічних проблем	5
Аналіз причин	5
Використання педагогічної термінології	8
Обґрунтування педагогічного рішення	10
Аргументованість, логічність, професійність відповіді	12
Разом	40

9. Зразок екзаменаційного кейсу

25 комплексних кейсів.

Здобувач освіти отримує кейс. Має 20-30 хвилин на підготовку. Потім до 10 хвилин усної відповіді.

Алгоритм аналізу педагогічного кейсу

Визначте педагогічну проблему (або декілька проблем).

Проаналізуйте можливі причини виникнення ситуації.

Які педагогічні поняття, принципи або закономірності стосуються цієї ситуації?

Які дії має здійснити викладач?

Які методи, прийоми або технології доцільно застосувати?

Яких педагогічних помилок слід уникати?

Яких результатів очікуєте?

Зразок педагогічного кейсу для екзамену

Педагогічна ситуація

Під час педагогічної практики здобувач освіти проводить заняття з групою першого року навчання хореографічного відділення мистецької школи.

У групі навчається учениця Софія (11 років), яка має високий рівень виконавської підготовки, швидко засвоює новий матеріал, вирізняється артистизмом та технікою виконання. Проте останнім часом дівчинка стала менш активною, часто відмовляється виконувати творчі завдання, неохоче бере участь у репетиціях і говорить, що "в неї нічого не виходить".

Під час бесіди з матір'ю здобувач освіти дізнався, що батьки очікують від доньки виключно перемоги на конкурсах, постійно порівнюють її з іншими дітьми та негативно реагують навіть на незначні невдачі.

На одному із занять Софія припустилася помилки. Один із однокласників засміявся, після чого дівчинка відмовилася продовжувати заняття і сіла осторонь.

Здобувач-практикант розгубився і не знає, як правильно діяти в цій ситуації.

Завдання

Проаналізуйте педагогічну ситуацію та запропонуйте професійно обґрунтоване педагогічне рішення.

Зразок відповіді здобувача освіти

У запропонованій ситуації простежується комплекс взаємопов'язаних педагогічних проблем.

По-перше, спостерігається зниження навчальної мотивації учениці, незважаючи на її високі здібності та рівень підготовки.

По-друге, на емоційний стан дитини негативно впливає надмірний тиск з боку батьків, які орієнтують доньку виключно на досягнення високих результатів, що формує страх помилки та невдачі.

По-третє, у групі виникла ситуація психологічного дискомфорту через некоректну реакцію одногрупника, а викладач не зміг своєчасно надати педагогічну підтримку.

Причинами ситуації є переважання зовнішньої мотивації над внутрішньою, підвищена тривожність учениці, недостатньо сформована атмосфера взаємоповаги в колективі та відсутність педагогічної реакції на прояви нетолерантної поведінки.

У цій ситуації доцільно застосувати принципи особистісно орієнтованого навчання, педагогіки партнерства, педагогічної підтримки та педагогічного такту.

Алгоритм дій викладача має бути таким:

- підтримати ученицю після невдалої ситуації та допомогти їй відновити емоційну рівновагу;
- провести індивідуальну бесіду, з'ясувавши причини її переживань;
- пояснити групі неприпустимість висміювання помилок інших учасників освітнього процесу;
- створювати ситуації успіху, поступово повертаючи учениці впевненість у власних силах;
- провести консультацію з батьками щодо необхідності підтримувального стилю виховання та формування внутрішньої мотивації дитини;
- здійснювати подальше педагогічне спостереження за емоційним станом учениці.

Очікуваним результатом є відновлення навчальної мотивації Софії, покращення психологічного клімату в групі, формування атмосфери взаємної підтримки та підвищення ефективності освітнього процесу.

Таким чином, педагогічне рішення має бути комплексним, гуманістично спрямованим, ґрунтуватися на сучасних принципах педагогіки та враховувати індивідуальні особливості здобувача освіти.

10. Оцінювання результатів навчання

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену із врахуванням поточного оцінювання, а також виконання усіх видів самостійної роботи.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	За шкалою ECTS	За національною системою	Характеристика знань, умінь і навичок здобувача освіти
90 - 100	A	відмінно	Здобувач освіти демонструє системні, глибокі та міцні знання з усіх тем освітнього компонента, вільно оперує педагогічною термінологією, аргументовано аналізує педагогічні ситуації,

			обґрунтовує професійні рішення, творчо застосовує сучасні педагогічні підходи, принципи, методи й технології у змодельованих професійних ситуаціях. Виявляє високий рівень педагогічного мислення, професійної рефлексії та здатності приймати педагогічно доцільні рішення.
82-89	B	дуже добре	Здобувач освіти впевнено володіє навчальним матеріалом, правильно застосовує педагогічні поняття та сучасні підходи до організації освітнього процесу, успішно аналізує педагогічні ситуації та пропонує обґрунтовані педагогічні рішення. Допускає окремі несуттєві неточності, які самостійно виправляє.
74-81	C	добре	Здобувач освіти засвоїв основний зміст освітнього компонента, правильно використовує педагогічну термінологію, аналізує педагогічні ситуації та пропонує педагогічні рішення, однак їх аргументація є недостатньо повною або потребує уточнення. Допускає окремі помилки, що не впливають істотно на загальну правильність відповіді.
64-73	D	задовільно	Здобувач освіти відтворює основний навчальний матеріал, орієнтується в основних педагогічних поняттях і закономірностях, однак відчуває труднощі під час аналізу педагогічних ситуацій, недостатньо аргументує власні

			рішення та потребує допомоги викладача при їх обґрунтуванні.
60-63	Е	достатньо	Здобувач освіти володіє лише мінімально необхідними знаннями, фрагментарно застосовує педагогічну термінологію, аналіз педагогічних ситуацій є поверховим, педагогічні рішення недостатньо обґрунтовані. Проте рівень підготовки є достатнім для подальшого навчання.
35-59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	Здобувач освіти має суттєві прогалини у знаннях, не може повною мірою проаналізувати педагогічну ситуацію, допускає істотні помилки у використанні педагогічних понять і принципів, не здатний запропонувати професійно обґрунтоване педагогічне рішення. Для успішного складання необхідне повторне опрацювання значної частини навчального матеріалу.
0-34	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням)	Здобувач освіти не засвоїв основний зміст освітнього компонента, не володіє базовою педагогічною термінологією, не здатний аналізувати педагогічні ситуації та застосовувати педагогічні знання для розв'язання професійних завдань.

11. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичні матеріали викладача
 - Робоча програма освітнього компонента (із тематичним планом і структурою занять).
 - Силабус курсу.
 - Конспекти лекцій (у друкованому або електронному вигляді).

- Інструктивно-методичні вказівки до семінарських занять та організації самостійної роботи.
2. Матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти:
- Питання для самоперевірки здобувачів освіти.
 - Списки рекомендованих джерел із доступом до онлайн-ресурсів.
3. Оціночно-контрольні матеріали
- Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
 - Приклади типових завдань для поточного та підсумкового контролю.
 - Екзаменаційні білети.
4. Електронні ресурси
- Електронна освітня платформа (Moodle, Zoom).
 - Науково-довідкові матеріали
 - Основна та додаткова література (підручники, збірники статей).
 - Законодавча база: Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту».
 - Професійні стандарти, освітні стандарти МОН України.
 - Матеріали науково-практичних конференцій.
 - Посилання на репозиторій Коледжу <https://rep.dance-academy.kyiv.ua>

12. Рекомендована література

Основна:

1. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи : практикум : навч. посіб. / С. С. Вітвицька. — Київ : Центр учбової літератури, 2025. — 314 с. . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkh1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs
2. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник / Київ : Видавництво Ліра-К, 2025 – 512 с. (у бібліотеці Коледжу).
3. Пащенко М. І. Педагогіка : навч. посіб. / М. І. Пащенко. — Київ : Центр навчальної літератури, 2019. — 228 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkh1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs
4. Назаренко О. М. Педагогіка : навч. посіб. / О. М. Назаренко. — Одеса : Фенікс, 2022. — 146 с. . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkh1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs
5. Княжева І. П. Педагогіка : навч. посіб. / І. П. Княжева. — Одеса : Університет Ушинського, 2023. — 110 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkh1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

6. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. — К.: Видавничий центр «Академія», 2002. — 528 с. https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkh1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

Додаткова:

1. Теслюк В.М. Індивідуальний стиль педагогічного спілкування викладача: теоретико-методичний аспект: Монографія. – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 214 с.

2. Михайлюк А. М. Педагогіка : інтерактивний контент : навч.-метод. посіб. / А. М. Михайлюк. — Харків : Каравела, 2022. — 244 с. . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkh1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

3. Теслюк В. М. Розвиток педагогічної майстерності викладача : монографія. / В. М. Теслюк. — Київ : Ліра-К, 2021. — 224 с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkh1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

4. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник. / І. В. Зайченко, В. М. Теслюк, А. А. Каленський. — Київ : Ліра-К, 2024. — 484 с. . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://drive.google.com/drive/folders/1L8vWlkh1PbQSBjDfRf-PjqxpeU_FeNs

Авторські публікації у періодичних наукових виданнях, що включені до переліку фахових видань України та до наукометричних баз

1. Galyna Cherusheva, Olena Karpenko, Lesya Verbovska, Mykola Kolomiets, Nataliia Savastru. THE ROLE OF STAKEHOLDERS IN ENSURING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE: COOPERATION AND PARTNERSHIP // Revista Conhecimento & Diversidade (RCD), eISSN 2237-8049. Vol. 16 No. 44 (2024). Pp. 425-449. <https://doi.org/10.18316/rcd.v16i44.12256>

2. Perminova, L., Vasylyuk-Zaitseva, S., Shapka, I., & Savastru, N. (2023). The Role of Artificial Intelligence in Improving the Quality of Education and Research. *Futurity Education*, 3(4), 46–59. <https://doi.org/10.57125/FED.2023.12.25.03>

3. Semeniuk, R., Holovnia, Y., Huda, O., & Savastru, N. (2024). Innovative Methodologies and Approaches to Teaching with Artificial Intelligence in Ukrainian Higher Education. *Futurity Education*, 4(1), 24–52. <https://doi.org/10.57125/FED.2024.03.25.02>

4. Прилипко В.М., Ірха А.В., Савастру Н.І. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти України у контексті цифрової трансформації освіти // Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія

«Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») № 14(32) 2023. С. 390-400. УДК 378(477). [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(32\)-390-400](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(32)-390-400)

5. Семенишина І.В., Кочарян А.Б., Савастру Н.І. Майбутнє вищої освіти: роль онлайн-курсів та адаптивних підходів // Журнал «Вісник науки та освіти». № 10(16) (2023). С. 807-821. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-807-821](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-807-821)

6. Михайлова Л.М., Кочарян А.Б., Савастру Н.І. Вплив мобільності на якість освіти: переваги та виклики в епоху інноваційних технологій // Журнал «Наукові інновації та передові технології». № 13(27) (2023). С. 758-768. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-758-768](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-758-768)

7. Губарь О. Г., Демидова Ю. О., Савастру Н. І. Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти: компетентності та підходи. // Журнал «Академічні візії», вип. 26 (Грудень).

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10245466> .

<https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/748>

8. Кочарян А.Б., Рудь А.В., Савастру Н.І. Порівняльний аналіз вищої освіти в країнах ЄС: вивчення різноманітності навчальних програм та методологій // Журнал «Вісник науки та освіти». № 2(20) (2024). Серія «Педагогіка». С. 849-866. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-849-866](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-849-866)

10. Рудь А.В., Корчак М.М., Савастру Н.І. Формування професійного іміджу викладача у ЗВО: ключові стратегії та практичні рішення. // «Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)): журнал. 2024. № 11(29) 2024. С. 1483-1496. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1483-1496](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1483-1496)

12. Савастру Н.І., Мізюк В.А., Драгієва Л.В. Онлайн-навчання як інструмент підвищення ефективності викладання педагогічних дисциплін: від відеолекцій до інтерактивних вебінарів // «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). Випуск № 12(46) 2024. С. 762-773. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12\(46\)-762-773](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-12(46)-762-773)

13. Коломієць В.А., Савастру Н.І., Семенишина І.В. Цифрова трансформація освіти: як VR та AR сприяють розвитку soft-skills. / Журнал «Наукові інновації та передові технології» № 1(41) 2025 (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка». С. 859-871. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1\(41\)-859-871](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1(41)-859-871)

15. Савастру Н. І., Шевченко Г. В., Безугла Я. І. Інноваційні підходи до розвитку творчої особистості в освітньому процесі: поєднання мистецьких методик і технологій // Modern problems of science, education and society. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2023. Pp. 599-604. <https://sci-conf.com.ua/wp->

[content/uploads/2023/10/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-EDUCATION-AND-SOCIETY-9-11.10.23.pdf](https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-EDUCATION-AND-SOCIETY-9-11.10.23.pdf)

16. Myroshnychenko, V., Savastru, N. & Strelak, N. (2023). Using interactive teaching methods to stimulate student engagement in higher education in Ukraine. *Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science*. (pp. 19-24). Futurity Research Publishing. Poland, Łódź. 2023.

https://futuritypublishing.com/international_conference_3/

17. Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Цінності і міжкультурне виховання: інтеракція між культурною різноманітністю та універсальними цінностями у сучасному освітньому середовищі // *Innovative development of science, technology and education. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference*. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2023. Pp. 293-298.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/INNOVATIVE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE-TECHNOLOGY-AND-EDUCATION-19-21.10.23.pdf> .

18. Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Роль педагога у формуванні ключових компетенцій учнів: аналіз педагогічної практики та теоретичні моделі // *Modern problems of science, education and society. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference*. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2023. Pp. 695-699.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-EDUCATION-AND-SOCIETY-6-8.11.23.pdf>

19. Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Розвиток культурної компетенції здобувачів освіти через мистецьку освіту: педагогічні стратегії та інструменти // *Global science: prospects and innovations. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2023. Pp. 515-519.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/4.-GLOBAL-SCIENCE-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-1-3.12.2023.pdf>

20. Савастру Н.І., Шевченко Г.В., Безугла Я.І. Культурні цінності в контексті сучасної освіти: оцінка змін і викликів // *Modern problems of science, education and society. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference*. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2023. Pp.864-868. <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-EDUCATION-AND-SOCIETY-4-6.12.2023.pdf>

21. Савастру Н.І., Безугла Я.І., Шевченко Г.В. Глобальні тенденції у вищій освіті: міжнародна мобільність та культурна адаптація // *V International Scientific and Theoretical Conference «Science of XXI century: development, main theories and achievements»*. January 26, 2024; Helsinki, Finland. – Pp. 341-342.

<https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/26.01.2024>

22. Савастру Н.І., Муравська Г.О., Безугла Я.І. Синергія педагогіки та психології як ресурс ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців. / IX Міжнародна науково-практична конференція “SCIENCE IN THE MODERN WORLD: INNOVATIONS AND CHALLENGES”, 15-17.05.2025, Торонто, Канада. С. 524-527.

<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/05/SCIENCE-IN-THE-MODERN-WORLD-INNOVATIONS-AND-CHALLENGES-15-17.05.2025.pdf>

13. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема: Педагогічний портрет сучасного здобувача освіти: аналіз особистості, мотивації та професійної позиції викладача

Тривалість: 2 академічні години (90 хв)

Мета

Поглибити знання здобувачів освіти про особливості сучасного здобувача освіти як суб'єкта освітнього процесу, розвинути вміння аналізувати вікові та індивідуальні особливості особистості, визначати чинники навчальної мотивації та обґрунтовувати педагогічні підходи до організації ефективної взаємодії.

Очікувані результати

Після заняття здобувачі освіти повинні вміти:

- характеризувати сучасного здобувача освіти;
- аналізувати чинники, що впливають на навчальну мотивацію;
- визначати індивідуальні особливості особистості;
- пропонувати педагогічно доцільні способи взаємодії зі здобувачами освіти;
- аргументовано висловлювати власну професійну позицію.

План семінарського заняття

1. Організаційний етап (5 хв)

- повідомлення теми та мети;
- актуалізація попереднього матеріалу.

2. Обговорення теоретичних питань (20 хв)

1. Які особливості характеризують сучасного здобувача освіти?
2. Які чинники найбільше впливають на навчальну мотивацію?
3. Якою має бути роль викладача у розвитку особистості здобувача освіти?

3. Практична робота (40 хв)

Завдання 1. Аналіз педагогічної ситуації

Студент першого курсу добре навчається, але майже не бере участі в обговореннях, уникає творчих завдань і не проявляє ініціативи. Під час індивідуальної бесіди він пояснює, що боїться помилитися перед групою.

Питання для аналізу

- Які особливості особистості можна визначити із ситуації?
- Які чинники впливають на поведінку студента?
- Які педагогічні дії доцільно використати викладачу?
- Як підтримати навчальну мотивацію цього здобувача освіти?

Завдання 2. Міні-дискусія

"Чи повинен сучасний викладач змінювати власний стиль роботи відповідно до особливостей нового покоління студентів?"

4. Підбиття підсумків (15 хв)

Обговорення:

- Які професійні висновки можна зробити?
- Що є найважливішим у роботі викладача із сучасними здобувачами освіти?

Форми роботи

- бесіда;
- проблемне обговорення;
- аналіз педагогічної ситуації;
- міні-дискусія;
- професійна рефлексія.

Оцінювання

Оцінюється:

- активність;
- аргументованість відповідей;
- уміння аналізувати педагогічні ситуації;
- використання педагогічної термінології;
- логічність професійних висновків.

Семінарське заняття № 2

Тема: Професійні педагогічні ситуації в діяльності викладача хореографічних дисциплін: аналіз, рішення, рефлексія

Тривалість: 2 академічні години (90 хв)

Мета

Закріпити знання здобувачів освіти щодо педагогічної майстерності, педагогічної етики, методів виховання та особливостей педагогічної взаємодії шляхом аналізу професійних педагогічних ситуацій.

Очікувані результати

Після заняття здобувачі освіти повинні вміти:

- аналізувати професійні педагогічні ситуації;
- визначати педагогічні проблеми;
- пропонувати обґрунтовані шляхи їх розв'язання;
- аргументувати власні педагогічні рішення;
- здійснювати професійну рефлексію.

План семінарського заняття

1. Організаційний етап (5 хв)

Оголошення теми та завдань семінару.

2. Актуалізація знань (15 хв)

Обговорення:

- Якими якостями має володіти сучасний викладач?

- Чому педагогічна майстерність не зводиться лише до професійних знань?
- Яке значення мають педагогічна етика та педагогічний такт?

3. Аналіз педагогічних ситуацій (55 хв)

Ситуація 1

Під час репетиції викладач постійно порівнює студентів між собою, наголошуючи, що лише кілька осіб працюють на належному рівні. Через деякий час у групі зростає напруженість, студенти починають уникати спільної роботи.

Завдання

Проаналізуйте ситуацію та запропонуйте педагогічно доцільне рішення.

Ситуація 2

Студентка має високі творчі здібності, однак категорично відмовляється працювати у групових постановках, пояснюючи це небажанням залежати від інших.

Завдання

Визначте:

- педагогічну проблему;
- можливі причини такої поведінки;
- шляхи педагогічного впливу.

Ситуація 3

Після невдалого виступу студент емоційно заявляє:

«У мене все одно нічого не вийде.»

Завдання

Запропонуйте педагогічно грамотну реакцію викладача.

4. Професійна рефлексія (10 хв)

Кожен здобувач освіти завершує фразу:

«Як майбутній викладач, у подібній ситуації я насамперед...»

5. Підбиття підсумків (5 хв)

Обговорення основних професійних висновків.

Форми роботи

- проблемна бесіда;
- аналіз педагогічних кейсів;
- професійна дискусія;
- моделювання педагогічних рішень;
- рефлексивне обговорення.

Оцінювання

Оцінюються:

- уміння аналізувати педагогічну ситуацію;
- педагогічна обґрунтованість запропонованого рішення;

- використання професійної термінології;
- активність у дискусії;
- уміння здійснювати педагогічну рефлексію.

14. Методичні рекомендації щодо опанування освітнього компонента «Педагогіка», проведення семінарських занять та організації самостійної роботи здобувачів освіти

1. Загальні положення

Освітній компонент «Педагогіка» є складовою професійної підготовки майбутніх бакалаврів хореографії та спрямований на формування педагогічної компетентності, необхідної для здійснення освітньої діяльності у початкових, профільних і фахових мистецьких закладах освіти.

Особливістю освітнього компонента є практико орієнтований підхід до навчання, що поєднує опанування теоретичних основ педагогіки із систематичним аналізом педагогічних ситуацій, використанням кейс-методу, моделюванням професійної діяльності викладача хореографічних дисциплін та підготовкою здобувачів освіти до педагогічної практики.

Зміст освітнього компонента реалізується через лекційні та семінарські заняття, самостійну роботу здобувачів освіти, професійні дискусії, аналіз педагогічних ситуацій, моделювання педагогічних рішень і виконання практико орієнтованих завдань.

2. Методичні рекомендації до лекційних занять

Лекційні заняття забезпечують системне засвоєння теоретичних основ педагогіки та формування професійного педагогічного мислення майбутніх викладачів хореографічних дисциплін.

Під час лекцій рекомендується:

- активно брати участь у професійних обговореннях;
- аналізувати педагогічні ситуації, запропоновані викладачем;
- співвідносити теоретичні положення з майбутньою професійною діяльністю;
- використовувати педагогічну термінологію при формулюванні власної позиції;
- здійснювати рефлексію щодо можливостей застосування отриманих знань у педагогічній практиці.

Лекції проводяться із використанням сучасних педагогічних технологій, мультимедійних засобів навчання, цифрових освітніх ресурсів, проблемного викладу матеріалу, евристичної бесіди, професійної дискусії та аналізу педагогічних ситуацій.

Завершальним етапом кожної лекції є коротке узагальнення ключових положень теми та обговорення можливостей їх практичного застосування у професійній діяльності викладача хореографічних дисциплін.

3. Методичні рекомендації до семінарських занять

Семінарські заняття спрямовані на поглиблення теоретичних знань, розвиток педагогічного мислення та формування здатності застосовувати педагогічні знання під час аналізу професійних ситуацій.

Основними видами діяльності під час семінарських занять є:

- професійна дискусія;
- аналіз педагогічних ситуацій;
- робота з педагогічними кейсами;
- рольове моделювання професійної взаємодії;
- колективне обговорення варіантів педагогічних рішень;
- педагогічна рефлексія.

Підготовка до семінарських занять передбачає:

- опрацювання рекомендованих джерел;
- ознайомлення з питаннями для обговорення;
- аналіз запропонованих педагогічних ситуацій;
- підготовку аргументованої професійної позиції.

Під час семінарських занять оцінюються:

- рівень опрацювання навчального матеріалу;
- правильність використання педагогічної термінології;
- уміння аналізувати педагогічні ситуації;
- аргументованість педагогічних рішень;
- активність у професійній дискусії;
- культура професійного спілкування.

4. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи

Самостійна робота є важливою складовою освітнього процесу та забезпечує поглиблення знань, розвиток навичок самоосвіти, педагогічного аналізу й підготовку здобувачів освіти до педагогічної практики.

Самостійна робота передбачає:

- опрацювання навчальної, наукової та нормативно-правової літератури;
- вивчення сучасного педагогічного досвіду;
- аналіз педагогічних ситуацій;
- підготовку до професійних дискусій;
- опрацювання сучасних цифрових освітніх ресурсів;
- підготовку до семінарських занять;
- підготовку до аналізу комплексних педагогічних кейсів;
- систематизацію навчального матеріалу.

Контроль самостійної роботи здійснюється під час аудиторних занять у формі:

- усного опитування;
- професійної дискусії;
- аналізу педагогічних ситуацій;
- представлення та обґрунтування педагогічних рішень;
- виконання практико орієнтованих завдань.

Особлива увага приділяється розвитку здатності самостійно аналізувати професійні педагогічні ситуації, аргументовано приймати педагогічні рішення та застосовувати набуті знання у майбутній професійній діяльності.

5. Підготовка до семестрового контролю

Підготовка до екзамену здійснюється протягом усього періоду вивчення освітнього компонента. Здобувачам освіти рекомендується систематично опрацьовувати навчальний матеріал, брати активну участь у професійних дискусіях, аналізувати педагогічні ситуації та вдосконалювати навички обґрунтування педагогічних рішень.

Семестровий контроль проводиться у формі усного комплексного аналізу педагогічного кейсу. Під час екзамену оцінюється здатність здобувача освіти інтегрувати педагогічні знання, аналізувати професійні ситуації, застосовувати сучасні педагогічні підходи, аргументовано обґрунтовувати педагогічні рішення та прогнозувати результати їх реалізації.

6. Висновки

Практикоорієнтована організація освітнього процесу забезпечує формування у здобувачів освіти педагогічного мислення, професійної відповідальності, уміння аналізувати педагогічні ситуації, приймати обґрунтовані педагогічні рішення та ефективно здійснювати професійну діяльність у закладах мистецької освіти.

Комплексне поєднання лекційних і семінарських занять, самостійної роботи, аналізу педагогічних ситуацій, кейс-методу та підготовки до педагогічної практики сприяє формуванню професійних компетентностей майбутнього викладача хореографічних дисциплін і забезпечує готовність до роботи в сучасному освітньому середовищі.

ЗРАЗОК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Психолого-педагогічна характеристика

Прізвище, ім'я: _____

Дата народження: _____

Заклад освіти: _____

Клас (курс, група): _____

Період педагогічного спостереження: _____

Студент-практикант: _____

1. Загальні відомості

Короткі відомості про здобувача освіти, його місце у навчальній групі, ставлення до навчання та участь у житті колективу.

Приклад

Здобувач освіти навчається у групі першого курсу за спеціальністю «Хореографія». Регулярно відвідує навчальні заняття, дотримується правил внутрішнього розпорядку, бере участь у концертній та творчій діяльності закладу освіти.

2. Навчальна діяльність

Оцінюються:

- навчальна активність;
- відповідальність;
- самостійність;
- працездатність;
- дисциплінованість.

Приклад

Працює систематично, навчальні завдання виконує своєчасно. Під час занять уважний, відповідально ставиться до виконання практичних вправ. За необхідності звертається за консультацією до викладача.

3. Навчальна мотивація

Визначаються:

- інтерес до навчання;
- професійна мотивація;
- прагнення до саморозвитку.

Приклад

Виявляє стійкий інтерес до професії хореографа, активно бере участь у репетиціях, прагне вдосконалювати виконавську майстерність та педагогічні компетентності.

4. Пізнавальна активність

Характеризуються:

- здатність аналізувати;
- ініціативність;
- творчість;
- самостійність мислення.

Приклад

Під час занять ставить запитання, пропонує власні творчі рішення, активно бере участь в обговоренні педагогічних ситуацій.

5. Комунікативні особливості

Оцінюються:

- культура спілкування;
- взаємодія з одногрупниками;
- уміння працювати в команді.

Приклад

Доброзичливий у спілкуванні, підтримує позитивні взаємини з одногрупниками, охоче працює у групових формах роботи, конструктивно сприймає зауваження.

6. Особливості поведінки

Відзначаються:

- емоційна рівноваженість;
- самоконтроль;
- відповідальність;
- ставлення до правил.

Приклад

Дотримується правил поведінки, проявляє відповідальність під час навчальної діяльності, адекватно реагує на педагогічні зауваження.

7. Творчі здібності та професійний потенціал

Оцінюються:

- артистизм;
- креативність;
- сценічна культура;
- готовність до творчої діяльності.

Приклад

Володіє достатнім рівнем творчих здібностей, проявляє ініціативу під час постановочної роботи, демонструє сценічну виразність та бажання професійно розвиватися.

8. Індивідуальні особливості

Доцільно зазначити:

- сильні сторони;
- труднощі;
- особливості темпераменту (за результатами педагогічного спостереження, без психологічного діагностування).

Приклад

Відзначається високою працездатністю та відповідальністю. Потребує більшої впевненості під час публічних виступів. На початковому етапі виконання нових завдань може проявляти невпевненість, однак після додаткових пояснень працює самостійно.

9. Педагогічні висновки

Приклад

Здобувач освіти відповідально ставиться до навчання, має достатній рівень навчальної мотивації, проявляє творчу активність і позитивно взаємодіє з колективом. Має потенціал до подальшого професійного розвитку за умови систематичної педагогічної підтримки.

10. Рекомендації

Приклад

Рекомендується:

- підтримувати розвиток творчої ініціативи;
- залучати до групових творчих проєктів;
- розвивати навички публічної комунікації;
- створювати ситуації успіху;
- стимулювати самостійність під час виконання творчих завдань.

Дата _____

Студент-практикант _____

Керівник практики _____

Методичні рекомендації щодо складання характеристики

Під час підготовки психолого-педагогічної характеристики студентам необхідно дотримуватися таких вимог:

- характеристика повинна ґрунтуватися на результатах систематичного педагогічного спостереження;
- висновки мають бути об'єктивними та підтверджуватися конкретними фактами;
- неприпустимо використовувати категоричні або негативно забарвлені характеристики особистості («ледачий», «безвідповідальний», «не здібний» тощо);
- необхідно описувати поведінку та навчальну діяльність, а не оцінювати особистість;
- рекомендації мають бути конкретними, реалістичними та спрямованими на підтримку подальшого розвитку здобувача освіти.

Типові помилки під час складання психолого-педагогічної характеристики та шляхи їх уникнення

Психолого-педагогічна характеристика повинна відображати результати педагогічного спостереження та професійного аналізу особистості здобувача

освіти. Під час її складання студентам-практикантам необхідно уникати суб'єктивних оцінок, необґрунтованих висновків і категоричних суджень. Найпоширеніші помилки наведено нижче.

Неправильно	Правильно
Лінивий.	Не завжди виявляє достатню навчальну активність; потребує додаткової мотивації до виконання навчальних завдань.
Безвідповідальний.	Потребує розвитку відповідального ставлення до виконання навчальних обов'язків.
Не хоче навчатися.	Навчальна мотивація нестійка; потребує використання педагогічних методів підтримки інтересу до навчання.
Не здібний до хореографії.	Має різний рівень сформованості професійних умінь; потребує індивідуального темпу навчання та додаткового педагогічного супроводу.
Дуже слабкий учень.	Потребує додаткової допомоги під час засвоєння окремих навчальних тем.
Конфліктний.	У процесі взаємодії з одногрупниками іноді виникають труднощі у спілкуванні; потребує розвитку комунікативних навичок.
Агресивний.	У деяких ситуаціях емоційно реагує на зауваження; потребує розвитку навичок емоційної саморегуляції.
Замкнутий.	Не завжди активно бере участь у колективних формах роботи; комфортніше почувається під час індивідуальної діяльності.
Неуважний.	Концентрація уваги може знижуватися під час тривалої роботи; доцільно використовувати різні види діяльності та зміну форм роботи.
Погано поводиться.	Не завжди дотримується правил поведінки; потребує систематичної педагогічної підтримки та позитивного підкріплення.
Нічого не вміє.	Перебуває на початковому етапі формування професійних умінь і навичок.
Не любить працювати в колективі.	Віддає перевагу індивідуальній роботі; поступово залучається до групових форм діяльності.
Не має лідерських якостей.	Поки що рідко проявляє ініціативу під час організації спільної діяльності.
Дуже сором'язливий.	Під час публічних виступів потребує додаткової педагогічної підтримки для розвитку впевненості у власних силах.
Не дисциплінований.	Іноді потребує додаткового контролю щодо виконання організаційних вимог освітнього процесу.

Пам'ятка студенту-практиканту

Під час складання психолого-педагогічної характеристики дотримуйтеся таких правил:

- опишуйте **факти**, а не власні емоції;
- характеризуйте **поведінку**, а не особистість;
- робіть висновки лише на основі **систематичного педагогічного спостереження**;
- зазначайте не лише труднощі, а й **сильні сторони** здобувача освіти;
- кожна характеристика повинна завершуватися **педагогічними рекомендаціями**;
- використовуйте професійну педагогічну лексику;
- дотримуйтеся педагогічної етики та конфіденційності.

Алгоритм складання психолого-педагогічної характеристики

Крок 1. Проведіть педагогічне спостереження протягом кількох занять.

Крок 2. Зафіксуйте конкретні факти, що характеризують навчальну діяльність і поведінку здобувача освіти.

Крок 3. Проаналізуйте отримані результати.

Крок 4. Визначте сильні сторони особистості.

Крок 5. Встановіть труднощі, які можуть впливати на навчання або професійний розвиток.

Крок 6. Сформулюйте педагогічні висновки.

Крок 7. Запропонуйте конкретні рекомендації щодо педагогічної підтримки.

Чек-лист готової характеристики

Перед поданням характеристики переконайтеся, що вона:

- складена на основі педагогічного спостереження;
- не містить суб'єктивних або образливих оцінок;
- характеризує діяльність, а не особистість;
- містить приклади поведінки здобувача освіти;
- відображає сильні сторони;
- визначає напрями педагогічної підтримки;
- містить конкретні рекомендації;
- написана грамотно, логічно та професійною мовою.

Конструктор психолого-педагогічної характеристики здобувача освіти

Під час складання психолого-педагогічної характеристики студент має не вигадувати формулювання, а добирати професійні мовні конструкції відповідно до результатів педагогічного спостереження. Це допоможе зробити характеристику об'єктивною, логічною та відповідною нормам педагогічної етики.

1. Загальні відомості

Можливі формулювання

- Навчається за освітньою програмою _____.
- Регулярно відвідує навчальні заняття.
- Відповідально ставиться до освітнього процесу.
- Бере активну участь у навчальній та творчій діяльності.
- Дотримується правил внутрішнього розпорядку закладу освіти.
- Проявляє інтерес до професійної підготовки.
- Активно долучається до позааудиторних заходів.

2. Навчальна діяльність

Можна написати

- Систематично виконує навчальні завдання.
- Відповідально ставиться до виконання практичних вправ.
- Виявляє старанність під час навчання.
- Працює самостійно.
- Швидко засвоює новий матеріал.
- Потребує додаткового часу для засвоєння окремих тем.
- Виконує завдання після додаткових пояснень викладача.
- Демонструє позитивну динаміку навчальних досягнень.

3. Навчальна мотивація

Можна використати

- Виявляє стійкий інтерес до навчання.
- Зацікавлений у професійному розвитку.
- Прагне вдосконалювати власні професійні компетентності.
- Позитивно ставиться до навчальної діяльності.
- Проявляє ініціативу під час виконання творчих завдань.
- Потребує додаткової педагогічної підтримки для підвищення навчальної мотивації.
- Найбільший інтерес виявляє до практичної діяльності.

4. Пізнавальна активність

Професійні формулювання

- Активно бере участь в обговоренні навчальних питань.
- Виявляє самостійність під час виконання завдань.
- Демонструє здатність аналізувати педагогічні ситуації.
- Пропонує власні способи розв'язання навчальних завдань.
- Проявляє творчий підхід.
- Аргументовано висловлює власну думку.
- Уміє застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

5. Комунікативні особливості

Варіанти

- Доброзичливо взаємодіє з одногрупниками.

- Дотримується культури педагогічного спілкування.
- Легко працює в команді.
- Виявляє повагу до думки інших.
- Конструктивно сприймає зауваження.
- Бере участь у колективному обговоренні.
- Виявляє лідерські якості під час групової роботи.
- Потребує розвитку навичок публічного виступу.

6. Особливості поведінки

Можна написати

- Дотримується правил поведінки.
- Проявляє відповідальність.
- Виконує вимоги викладача.
- Адекватно реагує на конструктивну критику.
- Контролює власні емоції.
- У складних ситуаціях потребує педагогічної підтримки.
- Прагне до самовдосконалення.

7. Творчі здібності

Можливі конструкції

- Демонструє високий рівень творчої активності.
- Виявляє артистизм.
- Має розвинену сценічну культуру.
- Проявляє креативність.
- Легко імпровізує.
- Володіє достатнім творчим потенціалом.
- Прагне до творчого самовираження.
- Активно бере участь у концертній діяльності.

8. Сильні сторони

Приклади

- відповідальність;
- організованість;
- дисциплінованість;
- працездатність;
- наполегливість;
- комунікабельність;
- ініціативність;
- креативність;
- доброзичливість;
- самостійність;
- здатність працювати в команді;
- висока навчальна мотивація;
- професійна спрямованість.

9. Педагогічні труднощі

Коректні формулювання

- Потребує розвитку навичок самоорганізації.
- Доцільно працювати над підвищенням навчальної мотивації.
- Потребує розвитку впевненості під час публічних виступів.
- Не завжди виявляє достатню активність під час групової роботи.
- Потребує індивідуального темпу засвоєння нового матеріалу.
- Доцільно розвивати навички педагогічної комунікації.
- Потребує педагогічної підтримки під час виконання творчих завдань.

10. Педагогічні висновки

Готові мовні конструкції

- Загалом здобувач освіти демонструє достатній рівень навчальної мотивації.
- Має позитивну динаміку професійного розвитку.
- Володіє потенціалом до подальшого професійного зростання.
- Успішно взаємодіє з учасниками освітнього процесу.
- Демонструє готовність до творчої діяльності.
- Позитивно ставиться до професійного саморозвитку.

11. Рекомендації

Можна використовувати

Доцільно рекомендувати:

- створювати ситуації успіху;
- підтримувати навчальну мотивацію;
- залучати до творчих проєктів;
- розвивати комунікативні навички;
- стимулювати самостійну діяльність;
- розширювати досвід групової роботи;
- формувати навички самооцінювання;
- підтримувати творчу ініціативу;
- залучати до участі у творчих конкурсах;
- використовувати індивідуальні консультації;
- урізноманітнювати форми педагогічної підтримки.

Характеристика повинна:

- базуватися на фактах педагогічного спостереження;
- описувати діяльність, а не оцінювати особистість;
- містити як сильні сторони, так і напрями розвитку;
- завершуватися конкретними педагогічними рекомендаціями.